

národní
úložiště
šedé
literatury

Práva menšin a Evropská unie - základní informace

Petráš, René,

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-263427>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 29.04.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

METODIKA

Práva menšin a Evropská unie - základní informace

UNIVERZITA KARLOVA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Metodika byla vytvořena v rámci projektu Ministerstva kultury ČR typu NAKI na léta 2012-2015 - Problémy právního postavení menšin v praxi a jejich dlouhodobý vývoj DF12P01OVV013 (Univerzita Karlova Právnická fakulta, hlavní řešitel projektu a v současnosti i děkan PFUK prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc., další řešitel a tajemník projektu JUDr. PhDr. René Petráš, Ph.D.)

Autor: JUDr. PhDr. René Petráš, Ph.D., některé podněty doc. Dr. Iur. Mag phil. Harald Christian Scheu, Ph.D., upravila Bc. Nicole Uhlíková.

Recenzenti:

RNDr. Milan Pospíšil, tajemník Rady vlády pro národnostní menšiny, Úřad vlády ČR
JUDr. Mgr. Jozef Medelský, Ph.D., Akadémia Policajného zboru v Bratislave

OBSAH

- Úvod ...s. 3**
- 1) Charakter Evropské unie ...s. 4**
- 2) Význam evropského práva ...s. 5**
- 3) Problémy českého právního řádu a vliv EU ...s.7**
- 4) Právní řešení postavení menšin ...s. 9**
- 5) Evropská unie a menšiny ...s. 11**
- 6) Evropský parlament a jeho význam ...s. 14**
- Přílohy ...s. 15**
- Seznamy literatury ...s. 30**

Úvod

Evropská unie čím dál více ovlivňuje život v členských státech, mezi které patří i Česká republika. Význam má i pro postavení menšin. Tento text samozřejmě nemůže procházet tyto složité otázky do detailů, ale poskytne alespoň základní orientaci, což umožní se vyhnout mnoha omylům v praxi. Zaměřen je hlavně na právní problémy.

Obecné otázky právního postavení menšin jsou zdánlivě dobře známým problémem, jenže realita je bohužel jiná a v této oblasti se orientuje jen nemnoho odborníků. Z iniciativy osob působících v menšinové otázce (zejména Štefan Tišer, dlouholetý zástupce Romů v Radě vlády pro národnostní menšiny) vznikl tedy již na jaře 2014 i tento materiál, který byl také používán (v předběžné verzi) v praxi a upravován podle jejich požadavků, projednáván byl i v Radě vlády pro národnostní menšiny.

Cílem metodiky je podat přehled otázky právního postavení menšin a to zejména z hlediska komplikovaných souvislostí evropského a mezinárodního práva.

Pokud jde o popis vlastní metodiky, tak po úvodních informacích je nastíněn charakter Evropské unie a mimořádný význam evropského práva pro ČR i další členské státy. Dále jsou naznačeny aktuální problémy českého právního řádu a vliv EU a hlavně složité právní řešení postavení. Nakonec je nastíněn problém vztahu Evropské unie a menšin, kdy značný důraz je kladen na Evropský parlament, jeho význam a volby do něj.

Jak již bylo vysvětleno i na počátku, tak možná poněkud překvapivě důkladný výklad této otázky (prakticky použitelný pro poučení neprávnicků) zatím v ČR chybí. Právní metodiky jsou dosud vcelku výjimkou. Materiál je tedy originální a použité metody nové. Ani v zahraničí nebývají takovéto materiály časté.

V praxi se metodika uplatní (v předběžné verzi se již úspěšně uplatňuje od dubna 2014) pro poučení osob věnujících se menšinám ale i další zájemce. Její používání má v praxi zabránit častým omylům týkajícím se postavení menšin a tak může být přímo aplikována jako manuál řešení konkrétních problémů. Důležitým adresátem jsou bezpečnostní složky, takže metodika již byla poskytnuta mj. pro vzdělávání policistů a její úpravy také prováděla policistka z praxe.

1. Charakter Evropské unie

Evropská unie představuje **pozoruhodnou strukturu, která nemá jinde ve světě obdoby**. Není jen pouhou mezinárodní organizací, jako je třeba Severoatlantická aliance (NATO), nebo OSN. Na své členské státy totiž působí nesrovnatelně intenzivněji, než mezinárodní organizace. V některých ohledech se blíží spíše federaci. Fungování EU je ovšem na druhé straně výrazně ovlivňováno členskými státy.

Evropská integrace **začala v 50. letech 20. století**, kdy šlo však pouze o šest států, a to hlavně Francii, SRN (tehdy západní Německo) a Itálii. Evropské struktury procházejí mimořádně složitým vývojem. Ten dosud není zdaleka ukončen, a to komplikuje hodnocení i dnešní Evropské unie. **Evropská unie byla vytvořena až v roce 1992**. Česká republika spolu s Polskem, Slovenskem i dalšími státy vstoupila do EU v roce 2004.

Evropská unie má **složitý systém orgánů**. Nejvyšší představitelé členských států tvoří Evropskou radu. Jakési vládě EU se podobá Evropská komise. Zájmy členských států hájí především Rada EU, která je složena z ministrů členských států. Přímou volen občany je Evropský parlament, který ale nemá tak silnou pozici, jako parlamenty členských států. Soudní moc představuje Soudní dvůr EU.

Pro zájemce o důkladnější poznání **výňatek z knihy Kuklík, J. – Petráš, R.: Nadnárodní integrace v Evropě**, Luzern – Praha 2007, s. 208-209:

„... Důležitou skutečností jsou také značné rozdíly mezi postavením institucí ve smlouvách a tím, jak se fungování organizace skutečně vyvine a to zejména pod tlakem nejmocnějších států. To je zvláště patrné u Evropské rady. Ta je vzhledem ke svému složení z hlav států či vlád členských států a předsedy Komise politicky nejvýznamnější institucí, jenže původní koncepce Společenství s ní vůbec nepočítala, takže mj. nezískala žádnou pozici v legislativním procesu Evropských společenství. Z hlediska struktury orgánů také znamenala určité vybočení. Evropská společenství totiž měla čtyři instituce podle zakládajících smluv. Parlament představující občany členských států, Radu (ministrů) – tedy prvek znamenající zastoupení členských států, Komisi jako instituci v podstatě vyjadřující svébytnost vlastních Společenství a Evropský soudní dvůr – tedy soudní moc Společenství. Vedle nich existují i další orgány jako Účetní dvůr, Evropská investiční banka aj. Orientace v evropských institucích není pro běžného obyvatele nijak jednoduchá, zvláště často nebývá chápán rozdíl mezi Evropskou radou, Radou (ministrů) a Radou Evropy, která je nezávislou mezinárodní organizací úspěšnou mj. v ochraně lidských práv.

Při pohledu na tyto instituce – především Evropskou radu a Radu (ministrů) je zřejmé, že postavení členských států v institucích Evropských společenství je značně silné. Důležitým problémem Evropských společenství byl tzv. demokratický deficit, tedy skutečnost, že parlament představující občany (od roku 1979 přímo volený) – tedy instituce z hlediska demokratické legitimacy státní moci nejvýznamnější, měl v systému nejslabší pozici. To v praxi ještě prohlubovalo jeho malé odhodlání využívat svá (spíše teoretická) klíčová oprávnění jako je především možnost vynutit odstoupení Komise a vliv na rozpočet. V legislativním procesu znamenal před vytvořením EU pouze konzultativní orgán. Složitou otázkou z hlediska demokratických zásad je složení parlamentu, které vychází z počtu obyvatel členských zemí. Není zde tedy rovnost států, protože velké země mají poslanců mnohonásobně více než malé, avšak není zde ani rovnost občanů, protože při přepočtu množství obyvatel na jeden mandát jsou mnohonásobně zvýhodněny menší země. Jak tomu tedy bývá u integračních procesů, v takovéto ožehavé otázce byl zvolen kompromis mezi rovností států a obyvatel.“

Evropská unie je tvořena **výhradně demokratickými státy**. Evropská unie i členské státy tedy mají charakter **právního státu**. Veřejná moc států i EU musí proto vždy fungovat v souladu s právním řádem. EU si vytvořila vlastní právní systém, který se označuje jako evropské právo. Pro pochopení EU je třeba mít alespoň rámcový přehled o tomto právním systému.

2. Význam evropského práva

Evropské právo je **velmi specifický ale mimořádně důležitý systém**, ve kterém se přitom česká veřejnost i mnozí politici orientují bohužel jen minimálně. Jedná se o normy, které vytvořily Evropská společenství a EU od 50. let 20. století. Původně se evropské právo zabývalo převážně jen otázkami souvisejícími s fungováním společného trhu, postupně však zasahuje výrazněji i do jiných problémů včetně otázek ochrany lidských práv či práv menšin. Evropské právo má **přednost před právem vnitrostátním**, tedy před právními řády členských zemí EU včetně ČR. Není tvořeno jako vnitrostátní právo ústavními zákony, zákony a podzákonnými předpisy (vyhlášky a nařízení). Jeho systém je složitější.

Základními součástmi jsou některé mezinárodní smlouvy, kterými se upravuje evropská integrace (primární právo) a především právní normy, které vytváří samotná EU (sekundární právo). Ze sekundárního práva jsou nejvýznamnější **směrnice a nařízení**. Nařízení jsou jakési evropské zákony. Vytvoří je tedy EU, ale platí přímo na území členských států. Ještě komplikovanější metodou je vytváření směrnic. Ty znamenají závazek pro členské státy. Jsou povinny v dané lhůtě upravit vnitrostátní právo tak, aby bylo v souladu s požadavky směrnice. Vedle primárního a sekundárního práva ovšem najdeme i další součásti evropského práva, a to hlavně rozhodovací činnost Soudního dvora EU. Jeho rozhodnutí totiž evropské právo fakticky dotvářejí a někdy i modifikují.

Evropské právo je tedy velmi složitým systémem, který navíc musí v praxi obvykle **koexistovat s právním řádem členského státu**. Obecně platí, že normy evropského práva mají přednost před vnitrostátním právem. V praxi ovšem vzniká mnoho komplikovaných a sporných problémů. Celou otázku přitom komplikuje skutečnost, že evropské právo se stále vyvíjí, a to způsobem ne vždy předvídatelným, takže vnitrostátní právo se musí obtížně vyrovnávat i s těmito změnami.

Pro zájemce o důkladnější poznání **výňatek z knihy Kuklík, J. – Petráš, R.: Nadnárodní integrace v Evropě, Luzern – Praha 2007, s. 211-212:**

„Evropské právo lze rozčlenit na několik částí.¹ Předem je však třeba upozornit, že názory jednotlivých odborníků na vhodné uspořádání evropského práva se poměrně značně odlišují. První skupinu představují zakládací smlouvy, smlouvy, které je doplňují, rozšiřují, modifikují, dále smlouvy o přistoupení nových členů a další mezinárodní smlouvy, kde je Společenství smluvní stranou. Zejména nelze přehlížet smlouvy, které do jisté míry přičleňují k evropské integraci další oblasti, jako je Konvence z Lomé, na jejímž základě spolupracují Evropská společenství s africkými, karibskými a tichomořskými zeměmi. Tyto smlouvy – zejména zakládající smlouvy – bývají označovány jako primární právo. Další (sekundární) skupinou jsou právní akty orgánů Evropských společenství. Jsou to zejména nařízení, platná bezprostředně bez ohledu na postoj členských států a směrnice dávající členským zemím rámcový směr opatření, která jsou povinny zavést. Dále jsou zde rozhodnutí v konkrétních případech, nezávazná doporučení a stanoviska. Třetí a čtvrtou skupinou je judikatura Evropského soudního dvora a obecné právní zásady odvozené například z ústav členských států. Názory odborníků na třetí a čtvrtou skupinu jsou však velmi rozdílné a mnozí je spíše přičleňují k předchozím.

Fungování evropského práva je věcí dosti složitou, protože je třeba ho sladit s existencí vnitrostátních právních řádů. Mluví se zejména o třech základních charakteristických rysech.² K nejdůležitějším prvkům patří

¹ Edward D.A.O. – Lane R.C., Úvod do práva Evropského společenství, Jinočany 1993, s. 48 násled.

² Pikna B., Evropské právo se zaměřením na justici a vnitřní věci, Praha 2000, s. 25.

tzv. bezprostřední použitelnost, kdy evropské právo jako samostatný (autonomní) systém funguje na území členských států přímo – bez nutnosti jeho transformace, jak tomu je u práva mezinárodního. Tento prvek se samozřejmě nevztahuje na směrnice, které tak z legislativního hlediska představují prvek přibližující Evropská společenství jiným mezinárodním organizacím (bez nadstátního charakteru). Dalším charakteristickým prvkem je přímý účinek, kdy evropské právo samo o sobě zakládá práva a povinnosti uplatnitelná u vnitrostátních soudů. Takový účinek je však přiznáván jen takovým ustanovením evropského práva, která jsou jasná, úplná, nezávislá na dalších opatřeních. Dalším rysem je nadřazenost evropského práva nad vnitrostátními právními řády. Při střetu evropského práva a práv členských států tedy má mít přednost právo evropské a to dokonce i před ústavním právem. Evropské právo dnes tvoří i díky judikatuře Soudního dvora rozsáhlý systém, který výrazně ovlivňuje právní poměry v členských státech. Zvláště složitá situace nastává u nových členských států, jejichž právní řády se musí vyrovnat s tímto čím dál rozsáhlejším komplexem najednou. I tyto právní aspekty jsou vedle zejména obtíží ekonomických příčinou, proč nové státy vstupují až po několikaletém přechodném období.³ Velmi komplikovaná situace nastala i při vstupu České republiky s devíti dalšími zejména exkomunistickými státy do Evropské unie na počátku nového tisíciletí, protože se bylo nutno vyrovnávat nejen s již existujícími institucemi ale i s možnostmi dalšího vývoje evropské integrace, která se v současnosti transformuje.⁴

³ Viz např. Tomášek Michal, Statě o Evropské unii, Praha 1994, s. 29.

⁴ Viz např. Aktuální vývoj Evropské unie / sborník podkladových materiálů ke konferenci 30. listopadu 2000.

3. Problémy českého právního řádu a vliv EU

Evropské právo výrazně zasahuje do vnitrostátního práva členských zemí EU, tedy i do ČR. To leckdy vede ke komplikacím a nejasnostem. V ČR je ovšem otázka bohužel mnohem složitější, protože samotné **české právo je nyní velmi nestabilní, nepropracované a leckdy doslova zmatené.**

Jednou z hlavních příčin současného špatného stavu českého práva jsou radikální experimenty za komunistické éry. Obecně ve světě je právo velmi tradicionalistické a univerzalistické. Například ve Francii nebo Rakousku dodnes platí občanský zákoník z počátku 19. století, který přitom navazuje dokonce ještě z části na právo starého Říma. Takovéto tradice fungovaly i v českých zemích, ale bohužel komunistický režim právě v Československu prováděl správním řádem jedny z největších experimentů v dějinách. Po roce 1989 jsou snahy vrátit se k osvědčeným vzorům, ale bohužel se tyto změny provádějí vcelku nedomyšleně a zmateně. Pro český právní řád jsou tedy typická **kvanta novelizací právních předpisů.** V zásadě od roku 2004 probíhá přijímání nových klíčových zákonů neboli zákoníků. Právě k 1. lednu 2014 došlo k největšímu skoku, tedy účinnosti nového občanského zákoníku, který nahrazuje v zásadě experimentální a velmi problematický občanský zákoník z roku 1964, ale také zákoník obchodní. Než dojde ke stabilizaci výkladu nového občanského zákoníku, tak to bude trvat bohužel řadu let.

Evropské právo tedy přináší řadu komplikací i do stabilních právních řádů. Jenže samotný český právní řád je po roce 1989 velmi nestabilní, což bohužel **vrcholí v roce 2014.** Evropské právo tedy dále prohlubuje již tak dost katastrofální stav českého právního řádu.

Právní předpisy týkající se postavení menšin patří k těm, které se v rámci českého právního řádu mění obvykle poměrně málo. Změny, které přinesl nový občanský zákoník, se jich pak dotýkají jen nepřímo (např. otázka spolků). Celkově problematický stav českého práva se však týká samozřejmě i **postavení menšin.** Příslušné státní orgány jsou totiž například vytíženy – a často dokonce přetíženy – řešením jiných naléhavých právních problémů. Nemají pak čas se zabývat třeba zkvalitňováním klíčového menšinového zákona č. 273/2001 Sb. Právní odborníci, ale i příslušníci menšin jsou často oprávněně kritičtí k tomuto zákonu, ale přehlížení tohoto problému státem nelze zřejmě chápat jako nějaké podceňování menšinové otázky. Bohužel je to dáno zejména tím, že problémů v českém právním řádu je velice mnoho a často bývají naléhavější, než případné zkvalitnění právní úpravy postavení menšin.

Pro nastínění širších souvislostí postavení menšin, je třeba uvést, že v ČR bohužel **není jen problematický stav právního řádu, ale také veřejné správy.** Ta má přitom pro postavení menšin klíčovou roli. Podobně jako u právního řádu, lze nalézt v ČR i u veřejné správy velké množství často zcela nedomyšlených změn. Kvalitní veřejná správa se v jednotlivých státech světa vytváří řadu desetiletí i staletí. V českých zemích jsou bohužel časté razantní a přitom nedomyšlené reformy veřejné správy. K nejhorším patřila úplná

reorganizace státu v roce 1960. Po roce 1989 se prosadila myšlenka, co nejširší místní samosprávy bez důkladného zvážení, jak tato koncepce bude v postkomunistickém státě fungovat. Dalším zásadním skokem bylo vytvoření krajů, které byly vymezeny bez ohledu na historické tradice. V jiných zemích bývají základní útvary veřejné správy tradiční (například v Rakousku jsou klíčové země obvykle vymezeny hranicemi s tradicí více než sedmisetletou). Časté změny veřejné správy vedou k mnoha nejasnostem a k nekoordinovanosti aktivit zejména u složitějších problémů, jako je i postavení menšin.

Zde je vhodné také zmínit, že jak ukazuje výše uvedený český právní řád i veřejná správa, tak v českých poměrech je bohužel častá **tendence ke skokům z jednoho extrému do opačného extrému**. Vhodný je přitom samozřejmě systém menších dobře připravených změn. V citlivých otázkách, jako je i postavení menšin, mohou takovéto velké skoky být nebezpečné. Připomenout lze romské nepokoje na Slovensku v roce 2004, která musela potlačovat i armáda. Příčinou přitom bylo razantní omezení sociálních výhod, které těžce zasáhlo i část Romů. V české politice přitom obecně je ochota provádět radikální změny. Často se přitom nechápe, jaké to může mít následky.

4. Právní řešení postavení menšin

Je zde třeba alespoň rámcově nastínit **problémy právního postavení menšin**. Z hlediska právního řádu patří právní úprava postavení menšin k dosti složitým problémům. Právo je obecně velmi tradicionalistické a univerzalistické. To se ale netýká právního řešení postavení menšin. Tady jsou rozdíly mimořádně významné, často dokonce takové, že to brání k pochopení situace v jiných státech.

Právní úprava postavení menšin se liší hned v koncepci. V některých zemích jsou speciální práva pro menšiny zcela odmítána. Všichni občané zde mají zaručenou rovnoprávnost a nějaká speciální právní úprava postavení menšin by byla nejspíše chápána jako jakési nepřijatelné privilegium. Z této rovnosti před zákonem však vyplývá, že ve školách, úřadech, či soudech se smí používat pouze státní jazyk. Vzorem je zde hlavně Francie, ale podobné přístupy najdeme i v některých dalších zemích EU. V jiných zemích se právně uznává existence různých národnostních skupin, avšak právní úprava je naprosto miniaturní. Často se pouze v ústavě zakotví rovnost těchto skupin. V ČR i mnoha dalších státech je naopak právní úprava postavení menšin poměrně rozsáhlá. V jednotlivých zemích jsou ovšem značné odchylky.

Pro zájemce o důkladnější poznání **výňatek z knihy Petráš, R. a kolektiv: Aktuální problémy právního postavení menšin v České republice**, Praha 2010 (autorem této části je René Petráš):

„Můžeme se pokusit alespoň rámcově zesystematizovat různé koncepce z naší historie i některé systémy zahraniční. Z hlediska právního řešení národnostní otázky můžeme rozlišovat jednotlivé státy podle jejich přístupu. Některé menšiny utlačují, jiné jejich existenci neuznávají (dlouho typické např. pro Francii), ale příslušníkům zajišťují občanskou rovnost, další poskytují speciální práva (zejména bývá složitá právní úprava používání jazyka před úřady a v úřadech – jazykové právo), i když v praxi je často obcházejí, některé státy pak připouštějí, aby si menšiny do určité míry řešily své problémy samostatně v rámci samosprávy, autonomie či federace. Rozdíly jsou zde samozřejmě zásadní, s trochou humoru bychom mohli připomenout, že třeba Německo a Nizozemí jsou sousední státy a časový odstup nacistických plánů (za okupace navíc bohužel fungovaly i u dalších zemí včetně Holandska) od jednoho z nejproslulejších řešení menšinové otázky je vlastně poměrně malý.

Pro právní vědu je však vedle uvědomění si těchto rozdílů asi ještě důležitější srovnání států z hlediska metody právní úpravy. Snad můžeme rámcově rozlišit čtyři skupiny (ovšem i s mnoha mezistupni), i když jde spíše o podnět k diskusi než snahu vytvořit nějaký jednoznačný systém.

1) Ve státě neexistuje právní úprava postavení menšin ze dvou možných obecných příčin. a) Země (tradičně typické pro Francii či americké státy) neuznává jejich existenci – všichni obyvatelé jsou rovnoprávní občané, kteří musí ve veřejném životě používat státní jazyk. I děti ve školách smějí obvykle hovořit jen v něm. Práva pro menšiny by byla chápána jako porušení rovnosti obyvatel. b) Některé státy – tedy jejich právní systémy - existenci národností v podstatě ignorují (např. Československo od roku 1945 až do roku 1960 či spíše 1968).

2) Systém, můžeme snad říci, deklarativní – stát vyhlásí obvykle v ústavě rovnost národů, ale další právní úprava je velmi omezená a nesystematická – např. Předlitavsko dle čl. 19 základního zákona č. 142/1867 říšského zákoníku, kde to zřejmě přispělo k chaosu a zpolitizovanosti otázky (např. proslulý boj o Badeního nařízení na konci 19. století), nebo Švýcarsko, kde naopak minimální právní úprava tradičně funguje výborně.⁵

3) Ve státě je, můžeme snad říci, klasická právní úprava postavení národnostních menšin – některá ustanovení jsou v ústavních zákonech, další obsahují běžné zákony a rovněž jsou zde podzákoné normy (vyhlášky a nařízení). Je ale dobré rozlišit dva subtypy: a) Tyto právní předpisy ovšem nebývají systematické a není zde nějaké jednotné národnostní právo – jako tomu bylo v meziválečném Československu. Typickým problémem bývá, že mnohé prováděcí právní předpisy předpokládané ústavními zákony jsou vydány opožděně (např.

⁵ Viz např. Sobota, E.: *Jazykové právo v evropských státech*, Praha 1934, s. 18, moderní srovnání Petráš, R.:

„Národní otázka v českých zemích na sklonku monarchie“, in: *Vývoj české ústavnosti v letech 1618-1918*, Praha 2006, s. 722-725 aj.

jazykové nařízení z roku 1926 k jazykovému zákonu z roku 1920) nebo vůbec ne (např. prováděcí zákony k ústavnímu zákonu č. 144/1968 Sb., o postavení národností v Československé socialistické republice). b) Některé státy se snaží vytvořit systematický zákon, který by shrnoval do jakéhosi zákoníku práva menšin. O to se pokoušela první republika v době ohrožení jako klíčový ústupek sudetským Němcům – tzv. národnostní status. Některé spíše problematické příklady se u nás prosadily (ústavní zákon č. 144/1968 Sb., do jisté míry současná úprava zákon č. 273/2001 Sb.). Důležité je pak, zda je tento ústřední zákon pojat jako výlučný a jaký je vztah k dalším právním předpisům.

4) V některých státech existují autonomní či federativní útvary, kde si národnosti mohou samy schvalovat menší či větší část právní úpravy. I zde je třeba rozlišovat ústavněprávní úpravu a skutečnou praxi. Jako pěkný příklad poslouží Podkarpatská Rus v meziválečné ČSR, jejíž sněm podle §3 odst. 4 ústavy (ústavního zákona č. 121/1920 Sb. z. a n.) „...je příslušný usnášeti se o zákonech ve věcech jazykových, vyučovacích, náboženských, místní správy, jakož i v jiných věcech, které by naň přenesly zákony Československé republiky“. Jenže v praxi se tato autonomie přes mezinárodní závazky ČSR vytvořila až ve zcela odlišných poměrech druhé republiky.“

Detaily právní úpravy postavení menšin zde nelze rozebírat, ale je třeba uvést alespoň několik poznámek. V ČR i v řadě dalších zemí lze rozlišit **tři základní skupiny práv týkajících se menšin**, a to možnost používat mateřský jazyk ve styku s úřady a soudy, dále fungování menšinového školství, kde se děti vzdělávají převážně v mateřském jazyce. Za třetí pak možnost podílet se na správě záležitostí, které se týkají menšiny. Jak je vidět, tak dvě z těchto tří hlavních práv jsou vázány na odlišný jazyk, tedy mají smysl jen pro menšiny lišící se od většiny jazykem. Všechna tři uvedená práva pak obvykle přísluší menšinám jen v oblastech, kde žijí koncentrovaně. Tedy tam, kde tvoří třeba desetinu nebo pětinu obyvatel. Obvykle je také potřeba, aby příslušníci menšin měli zájem tato práva využívat.

V ČR jsou ovšem nejpočetnější menšiny odlišné. Jde o Slováky a Romy. V případě Slováků dochází k rychlé asimilaci této skupiny, která navíc nežije koncentrovaně a v praxi často svá menšinová práva nepožaduje. Specifickým prvkem je i minimální odlišnost češtiny a slovenštiny, která nebrání vzájemnému porozumění. Takže například slovenští rodiče posílali raději děti do českých a nikoli do speciálních slovenských škol, které proto zanikly. Jen malá část Romů se hlásí k romské národnosti a aktivně požaduje menšinová práva. Před znalostí romštiny spíše převažuje slovenština či čeština. Šance na používání romštiny v úřadech nebo školách tedy není příliš vysoká.

Právní řešení postavení menšin v ČR, ale i jiných zemí, je tedy hodně komplikované a nemusí být vhodné pro všechny skupiny žijící v daném státě. V ČR je ovšem tento problém zvláště výrazný, protože právní řešení je použitelné hlavně pro polskou menšinu, která je přitom mnohem méně početná než Slováci a Romové.

5. Evropská unie a menšiny

I EU se věnuje z části postavení menšin. Zde je však třeba nejdříve upozornit, že mnohem větší roli než EU hraje u otázky menšin **Rada Evropy. Tuto samostatnou mezinárodní organizaci**, ve které je téměř dvakrát více členských států než v EU, si nelze plést s velmi podobně se nazývajícím orgánem EU, a to Radou EU a Evropskou radou. Rada Evropy se věnuje zejména ochraně lidských práv a v rámci této organizace funguje také známý **Evropský soud pro lidská práva**, sídlící ve Štrasburku. Právě Rada Evropy připravila **klíčové mezinárodní smlouvy týkající se postavení menšin**, a to Rámcovou úmluvu na ochranu národnostních menšin a Evropskou chartu regionálních a menšinových jazyků.

Pro zájemce o důkladnější poznání **výňatek z knihy Kuklík, J. – Petráš, R.: Nadnárodní integrace v Evropě, Luzern – Praha 2007, s. 188:**

„Nejdůležitějším integračním procesem v Evropě je budování Evropských společenství (nyní EU), kde šlo samozřejmě primárně o integraci hospodářskou a otázky ochrany lidských práv i u členů EU na mezinárodní úrovni stále řeší především leckdy poněkud podceňovaná Rada Evropy. Ovšem nesmíme přehlížet, že členy Evropských společenství byly vždy výhradně demokratické státy a celková koncepce integrace, kterou nelze zužovat na ekonomické otázky, by byla těžko představitelná při zapojení režimů nerespektujících lidská práva. Skutečnost, že Evropská společenství poněkud opomíjela otázku lidských práv, byla tedy způsobena spíše existencí a úspěšnou činností nezávislé organizace Rady Evropy a nikoliv nějakým podceňováním problematiky.

Základem evropského systému ochrany lidských práv je Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod vytvořená Radou Evropy v roce 1950 a dodatkové protokoly k ní. Vedle ní existuje mj. i Evropská sociální charta z roku 1961, dále dokumenty k otázkám menšin či menšinových a regionálních jazyků (zejména Rámcová úmluva na ochranu národnostních menšin) či úprava prevence mučení, které se ovšem do praxe prosazují jen pozvolna.

Klíčová je ovšem Evropská úmluva a snad ještě více systém její kontroly. Evropská úmluva obsahuje celou řadu lidských práv jako právo na život, zákaz mučení, zákaz otroctví, právo na řádné soudní řízení, svobodu myšlení, svědomí, náboženského vyznání. Další práva jsou v dodatkových protokolech jako třeba právo na pokojné užívání majetku a právo na vzdělání (protokol č. 1) nebo zákaz trestu smrti (protokol č. 6).

Katalog práv je rozsáhlý a některá z nich jako třeba nepřípustnost trestu smrti nebývají v mezinárodních smlouvách obsažena, avšak tím, co představuje skutečný unikát z hlediska mezinárodního práva je především systém kontroly. Sami občané totiž mají možnost se obrátit na orgány vytvořené Radou Evropy a případně se i soudit u mezinárodního soudu se svým státem.“

Na mezinárodní úrovni se tedy postavení menšin věnuje hlavně Rada Evropy, dále také OSN, OBSE či EU. Je důležité chápat, že aktivity těchto organizací probíhají v zásadě paralelně a jsou navzájem jen omezeně sladěny. Neplatí žádná nadřazenost či podřízenost těchto organizací, takže například OSN jako celosvětová organizace nemůže zasahovat do aktivit třeba Rady Evropy.

V rámci samotné EU je zájem věnovaný menšinám zatím spíše omezený, i když zde příslušníků menšin žije značné množství. Evropská integrace se totiž dlouho zaměřovala hlavně na ekonomické otázky, tedy vytváření společného trhu, a jen minimálně se zabývala problémy lidských práv. Stále je třeba také třeba připomínat charakter evropské integrace a EU. Iniciativy EU totiž nelze rozšiřovat na otázky, se kterými by nesouhlasily členské státy.

Řada členských států EU přitom práva menšin odmítá. Svým občanům samozřejmě přiznává právní rovnost, ale speciální práva menšin jsou

odmítána jako nepřijatelná privilegia. Tento přístup je typický hlavně pro Francii a Řecko.

Pro zájemce o důkladnější poznání **výňatek z knihy Petráš, R. – Petrův, H. – Scheu, H.: Menšiny a právo v České republice**, Praha 2009, s. 336 (autorem této části je Harald Scheu):

„Ačkoliv podíl příslušníků národnostních menšin na celkovém obyvatelstvu žijícím na území EU není zanedbatelný, nebyla problematika právní ochrany menšin v zakládacích smlouvách zohledněna. Zakládací smlouvy neobsahovaly jediné ustanovení, které by alespoň rámcově upravovalo uznání práv menšin a jejich příslušníků. Dodnes ES nemá příslušnost pro přijímání nových právních norem (nařízení či směrnic) týkajících se přímo ochrany menšin, protože podle principu omezených pravomocí mohou orgány EU jednat pouze na základě explicitního právního podkladu. Podle čl. 308 SES orgány ES sice mohou přijímat legislativní opatření v případě, že zakládací smlouva sice neposkytuje určité pravomoci, ale k dosažení některého z cílů ES v rámci společného trhu je taková činnost nezbytná. Vzhledem k tomu, že ochrana menšin jako taková stále není vyjmenována mezi cíli Evropského společenství (čl. 3 a 4 SES), však nepřichází podobné rozšíření kompetencí ES v úvahu.

Absenci právní úpravy ochrany menšin v zakládacích smlouvách lze vysvětlit především zaměřením ES na hospodářské otázky, resp. na hospodářskou integraci včetně vybudování vnitřního trhu. Ačkoliv zejména etnické menšiny měly k evropské integraci většinou velmi vstřícný přístup, někdy i pozitivnější než národní státy,⁶ nedostala se otázka jejich ochrany na komunitární agendu. Nejen otázka samotné ochrany menšin, ale také úzce související oblasti jako např. vzdělávání, kultura a jazyky zůstaly původně ve výlučné kompetenci členských států a byly také později jen částečně a pomalu převedeny na ES.“

Přestože je tedy možnost EU věnovat se právům menšin značně omezená, tak určité výsledky dosaženy byly. Mnohé iniciativy přinesl hlavně Evropský parlament. Ten se právům menšin již od 80. let věnuje.

Pro zájemce o důkladnější poznání **výňatek z knihy Petráš, R. – Petrův, H. – Scheu, H.: Menšiny a právo v České republice**, Praha 2009, s. 336 (autorem této části je Harald Scheu):

„Skutečnost, že komunitární právo dosud neobsahuje normy explicitně upravující ochranu menšin a jejich příslušníků, však nemá zastírat pohled na některé starší návrhy na kodifikaci práv menšin, které byly vypracovány a předloženy především Evropským parlamentem (EP). První rezoluce týkající se úpravy menšinové otázky byla EP předložena již v roce 1981, a to pod názvem Charta regionálních jazyků a kultur, resp. Charta práv etnických menšin.⁷ V roce 1983 následovala rezoluce EP o opatřeních ve prospěch jazykových a kulturních menšin a v roce 1987 rezoluce EP o jazycích a kulturách regionálních a etnických skupin v ES.⁸ V roce 1994 irský poslanec EP Mark Killilea inicioval další pokus, který vyústil do rezoluce o jazykových menšinách v ES.⁹ Veškeré tyto rezoluce EP byly adresovány EK a členským státům a doporučily přijetí opatření ve prospěch menšin v takových oblastech, jako jsou např. vzdělávání, média, kultura a státní správa. Rezoluce z roku 1994 navíc obsahovala odkaz na Chartu regionálních či menšinových jazyků, která byla v roce 1992 přijata v rámci Rady Evropy jako závazná mezinárodní smlouva a podle doporučení EP měla být ratifikována členskými státy EU.¹⁰

V praxi však iniciativy EP nevedly ke hmatatelným výsledkům a žádné právní akty zaměřené na podporu jazykových a jiných menšin nakonec přijaty nebyly. Za určitý úspěch EP lze však označit zřízení Evropské kanceláře pro méně užívané jazyky (European Bureau for Lesser Used Languages – EBLUL) v roce 1982.“

Speciální práva pro menšiny tedy EU až na výjimky prosazovat nemůže. Určitý význam v této otázce má však antidiskriminační právo EU. To vyplývá již z obecných dokumentů evropské integrace. Přijaty však byly i speciální předpisy a to hlavně v roce 2000 (zejména směrnice 2000/43 a 2000/48). Ty pak

⁶ Srovnej Angela KAISER, *Minderheitenschutz in der Europäischen Union*, Würzburg 2005, s. 76.

⁷ Resolution on a Community Charter of Regional Languages and Cultures and on a Charter of rights of Ethnic Minorities, Úř. věst. C 287, 9. 11. 1981, 106.

⁸ Úř. věst. C 68, 14. 3. 1983, 103 a Úř. věst. C 318, 30. 11. 1987, 160.

⁹ Resolution on linguistic and cultural minorities in the European Community (Úř. věst. C 61, 28. 2. 1994, 110).

¹⁰ O Chartě regionálních či menšinových jazyků viz podrobněji Harald Christian SCHEU, *Význam a přínos Evropské charty regionálních a menšinových jazyků*, Správní právo 2007, 2, s. 105–127.

výrazně ovlivnily i právní řády členských států. Z právního hlediska jde o komplikovaný problém. Zjednodušeně řečeno se zákaz diskriminace často využije i příslušníky menšin, pokud je narušována jejich rovnost. V praxi tomu leckdy bývá u skupin s nižším sociálním statutem. Antidiskriminační právo však v zásadě nemůže zajistit speciální práva menšin jako možnost používání mateřského jazyka ve školách a úřadech.

Pro zájemce o důkladnější poznání jsou dvě hlavní evropské směrnice v příloze.

6. Evropský parlament a jeho význam

Evropský parlament představuje **jeden z klíčových orgánů EU**. Jako jediný je přitom vytvářen přímými volbami občanů. Postavení Evropského parlamentu si ovšem nelze představovat jako je pozice parlamentů v jednotlivých státech. Česká republika i většina ostatních států EU má parlamentní systém, kde nejdůležitější mocí ve státě je moc zákonodárná představovaná parlamentem. Koncepce EU je však jiná. I když se role orgánů EU dlouhodobě v zásadě zvyšuje, tak EU není státem, ale specifickou strukturou se znaky mezinárodní organizace, konfederace i federace. To se přitom projevuje výrazně právě u postavení Evropského parlamentu. I když je jako jediný orgán EU volen přímo občany, což mu dává značnou legitimitu, tak nemůže samostatně vytvářet právní normy. To je přitom základním znakem vnitrostátních parlamentů představujících moc zákonodárnou.

Evropský parlament má tři základní pravomoci, a to legislativní, rozpočtovou a kontrolní. Legislativní činnost, tedy vytváření právních norem, se v EU dělí mezi Radu EU a Evropský parlament. Důležitou roli hraje také Evropská komise, která z velké části jako jiný orgán může navrhnout právní předpisy a může přijímat také prováděcí nařízení či směrnice.

Evropský parlament je **volen v přímých volbách** občany členských států EU, a to již od roku 1979. Je zde složitá sporná otázka, jak mají být zastoupeny jednotlivé členské státy, tedy zda má mít každý členský stát stejný počet poslanců, anebo má jejich počet odpovídat velikosti daného státu. Rozdíly ve velikosti členských států jsou přitom mimořádné, kdy některé země mají mnoho desítek milionů obyvatel, jiné i méně než milion. Řešené je to kompromisem, kdy menší země mají sice méně poslanců než velké, avšak jejich počet je relativně mnohem vyšší než by vyplývalo ze srovnání velikosti členských států.

Volby do Evropského parlamentu se sice uskutečňují najednou v celé EU, ale jejich **průběh voleb je upraven zákony členských států, které se nemálo liší**. V některých zemích jsou většinové volební systémy, převažuje však systém poměrného zastoupení.

V České republice (podobně i v jiných zemích EU) jsou **volby do Evropského parlamentu jen jedny z mnoha**. Existují i volby do Poslanecké sněmovny, do Senátu, do zastupitelstev obcí, do zastupitelstev krajů a nově i přímá volba prezidenta. I pro volby do Evropského parlamentu platí vylučovací klausule, která vyřazuje strany s méně než pěti procenty hlasů. Výrazným specifikem je skutečnost, že v těchto volbách mohou volit občané členských států EU nejenom ve své zemi, ale pokud zde žijí, tak mohou vybírat z kandidátů ve státě svého pobytu.

Pro zájemce o důkladnější poznání je český zákon o volbách do Evropského parlamentu v příloze.

Přílohy:**SMĚRNICE RADY 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ**

RADA EVROPSKÉ UNIE,
s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství, a zejména na článek 13 této smlouvy,
s ohledem na návrh Komise,
s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu,
s ohledem na stanovisko Hospodářského a sociálního výboru,
s ohledem na stanovisko Výboru regionů,
vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Smlouva o Evropské unii představuje novou etapu v procesu vytváření co nejužšího svazku mezi národy Evropy.
- (2) V souladu s článkem 6 Smlouvy o Evropské unii je Evropská unie založena na zásadách svobody, demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod, jakož i právního státu, zásadách, které jsou společné členským státům, a ctí základní práva zaručená Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a ta, jež vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, jako obecné zásady práva Společenství.
- (3) Právo všech osob na rovnost před zákonem a na ochranu proti diskriminaci je obecným právem uznaným Všeobecnou deklarací lidských práv, Úmluvou OSN o odstranění všech forem diskriminace žen, Mezinárodní úmluvou o odstranění všech forem rasové diskriminace a Pakty OSN o občanských a politických právech a o hospodářských, sociálních a kulturních právech a Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, jichž jsou všechny členské státy signatáři.
- (4) Je důležité dodržovat tato základní práva a svobody včetně svobody sdružování. Je rovněž důležité v souvislosti s přístupem ke zboží a službám a s jejich poskytováním dodržovat ochranu soukromého a rodinného života a úkony prováděné v této souvislosti.
- (5) Evropský parlament přijal několik usnesení o boji proti rasismu v Evropské unii.
- (6) Evropská unie odmítá všechny teorie, které se pokoušejí určit existenci rozdílných lidských ras. Používání výrazu „rasa“ v této směrnici nijak neznamená přijetí takových teorií.
- (7) Evropská rada na zasedání v Tampere ve dnech 15. a 16. října 1999 vyzvala Komisi, aby co možná nejrychleji předložila návrhy na provádění článku 13 Smlouvy o ES, pokud jde o boj proti rasismu a xenofobii.
- (8) Hlavní směry politiky zaměstnanosti v roce 2000, schválené Evropskou radou na zasedání v Helsinkách ve dnech 10. a 11. prosince 1999, zdůrazňují potřebu podporovat trh práce prospívající sociálnímu začlenění tím, že formulují ucelenou soustavu politik zaměřených na boj proti diskriminaci skupin, jako jsou etnické menšiny.
- (9) Diskriminace na základě rasy nebo etnického původu může ohrozit dosažení cílů Smlouvy o ES, zejména dosažení vysoké úrovně zaměstnanosti a sociální ochrany, zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářské a sociální soudržnosti a solidarity. Může rovněž ohrozit cíl rozvíjet Evropskou unii jako prostor svobody, bezpečnosti a práva.
- (10) Komise předložila sdělení o rasismu, xenofobii a antisemitismu v prosinci 1995.
- (11) Rada přijala dne 15. července 1996 společnou akci (96/443/JHA) o boji proti rasismu a xenofobii⁵, jíž se členské státy zavazují zajistit účinnou soudní spolupráci v oblasti protiprávního jednání založeného na rasistickém nebo xenofobním chování.
- (12) Pro zajištění rozvoje demokratických a tolerantních společností, které umožňují účast všech jednotlivců bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, je třeba provést zvláštní akci v oblasti diskriminace na základě rasy nebo etnického původu, která by překračovala rámec přístupu k zaměstnání a samostatně výdělečné činnosti a která by se vztahovala na oblasti, jako je výchova, sociální ochrana včetně sociálního zabezpečení a zdravotní péče, sociální výhody a přístup ke zboží a službám a k jejich dodávkám.
- (13) Za tímto účelem musí být ve Společenství zakázána jakákoli přímá nebo nepřímá diskriminace na základě rasy nebo etnického původu v oblastech upravených v této směrnici. Tento zákaz diskriminace by se měl rovněž vztahovat na státní příslušníky třetích zemí, ale nezahrnuje rozdíly v zacházení na základě státní příslušnosti a nejsou jim dotčena ustanovení upravující vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí a jejich přístup k zaměstnání a práci.
- (14) Při zavádění zásady rovného zacházení bez ohledu na rasu nebo etnický původ usiluje Společenství v souladu s čl. 3 odst. 2 Smlouvy o ES o odstranění nerovnosti a o podporu rovnosti mezi muži a ženami, zejména z toho důvodu, že ženy jsou často obětmi několikanásobné diskriminace.
- (15) Posouzení skutečností, které vedou ke zjištění, že došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci, náleží vnitrostátním soudním nebo jiným příslušným orgánům v souladu s vnitrostátním právem nebo zvyklostmi. Ty mohou zejména stanovit, že nepřímá diskriminace může být zjištěna jakýmikoli prostředky včetně statistických údajů.

(16) Je důležité chránit všechny fyzické osoby proti diskriminaci na základě rasy nebo etnického původu. Členské státy by rovněž měly zajistit, podle potřeby a v souladu s jejich vnitrostátními tradicemi a zvyklostmi, ochranu právnických osob, pokud jsou diskriminovány na základě rasy nebo etnického původu svých členů.

(17) Zákazem diskriminace by nemělo být dotčeno zachování nebo přijetí opatření určených k předcházení nebo k vyrovnání znevýhodnění skupiny osob určité rasy nebo etnického původu a tato opatření mohou umožňovat existenci organizací osob určité rasy nebo etnického původu, je-li jejich hlavním cílem podpora zvláštních potřeb těchto osob.

(18) Za výjimečných podmínek může být rozdílné zacházení odůvodněno, pokud charakteristika rasy nebo etnického původu představuje podstatný a určující profesní požadavek, a je-li jeho cíl legitimní a požadavek přiměřený. Vymezení těchto okolností členský stát přiloží k informacím poskytovaným členskými státy Komisi.

(19) Osoby, které byly předmětem diskriminace na základě rasy nebo etnického původu by měly mít odpovídající prostředky právní ochrany. Pro zajištění účinnější úrovně ochrany by sdružení nebo právnícké osoby měly být rovněž zmocněny zahajovat s využitím postupů stanovených členskými státy řízení ve prospěch a na podporu jakékoli oběti, aniž jsou dotčeny vnitrostátní procesní předpisy týkající se zastupování a obhajoby před soudy.

(20) Účinné zavádění zásady rovnosti vyžaduje přiměřenou právní ochranu proti pronásledování.

(21) Předpisy týkající se důkazního břemene musí být upraveny, jakmile vznikne domněnka diskriminace, a pokud se tato situace prokáže, vyžaduje účinné zavádění zásady rovného zacházení, aby důkazní břemeno přešlo zpět na odpůrce.

(22) Členské státy nemusí uplatňovat předpisy o důkazním břemenu v řízeních, v nichž zjišťování skutečností náleží soudu nebo jinému příslušnému orgánu. Mezi tato řízení patří ta, v nichž je žalobce zbaven povinnosti dokazovat skutečnosti, jejichž zjišťování náleží soudu nebo jinému příslušnému orgánu.

(23) Členské státy by měly podporovat dialog mezi sociálními partnery, jakož i s nevládními organizacemi, za účelem projednání různých forem diskriminace a boje proti nim.

(24) Ochrana proti diskriminaci na základě rasy nebo etnického původu by byla sama posílena existencí orgánu nebo orgánů v každém členském státě, jenž by byl(y) příslušný(é) pro analýzu aktuálních obtíží, pro zkoumání možných řešení a pro poskytování konkrétní pomoci obětem.

(25) Tato směrnice stanoví minimální požadavky a umožňuje tak členským státům zachovat nebo přijmout příznivějších ustanovení. Provádění této směrnice nemůže odůvodňovat zhoršení stavu existujícího v každém členském státě.

(26) Členské státy by měly zavést účinné, přiměřené a odrazující sankce pro případy porušování povinností vyplývajících z této směrnice.

(27) Členské státy mohou pověřit sociální partnery na jejich společnou žádost, aby prováděli tuto směrnici, pokud jde o ustanovení vyplývající z kolektivních smluv, za podmínky, že členské státy přijmou veškerá nezbytná opatření, která jim zajistí, že mohou kdykoli zaručit výsledky uložené touto směrnicí.

(28) V souladu se zásadami subsidiarity a proporcionality, jak jsou uvedeny v článku 5 Smlouvy o ES, nemůže být cílů této směrnice, totiž zajištění společné vysoké úrovně ochrany proti diskriminaci ve všech členských státech, dosaženo uspokojivě na úrovni členských států, a proto, z důvodů rozsahu či účinků akce, jich může být lépe dosaženo na úrovni Společenství. Tato směrnice nepřekračuje rámec toho, co je pro dosažení těchto cílů nezbytné,

PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:

KAPITOLA I OBEČNÁ USTANOVENÍ

Článek 1 Účel

Účelem této směrnice je stanovit rámec pro boj s diskriminací na základě rasy nebo etnického původu s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení.

Článek 2 Pojem diskriminace

1. Pro účely této směrnice se „zásadou rovného zacházení“ rozumí, že neexistuje žádná přímá nebo nepřímá diskriminace na základě rasy nebo etnického původu.

2. Pro účely odstavce 1 se

a) přímou diskriminací rozumí případ, kdy je s jednou osobou zacházeno z důvodu rasy nebo etnického původu méně příznivým způsobem, než je, bylo nebo by bylo s jinou osobou ve srovnatelné situaci;

b) nepřímou diskriminací rozumí případ, kdy by v důsledku navenek neutrálního předpisu, kritéria nebo zvyklosti byla znevýhodněna osoba určité rasy nebo etnického původu v porovnání s jinými osobami, ledaže uvedený předpis, kritérium nebo zvyklost je objektivně odůvodněn legitimním cílem a ledaže prostředky k dosažení tohoto cíle jsou přiměřené a nezbytné.

3. Obtěžování se považuje za diskriminaci ve smyslu odstavce 1, pokud dojde k nežádoucímu chování souvisejícímu s rasou nebo etnickým původem, které má za účel nebo za následek narušení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašující, nepřátelské, zahanbující, ponižující nebo urážející atmosféry. V této souvislosti může být

výraz obtěžování vymezen v souladu s vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi členských států.

4. Jakékoli chování spočívající v navádění k diskriminaci osob na základě rasy nebo etnického původu se považuje za diskriminaci ve smyslu odstavce 1.

Článek 3 **Oblast působnosti**

1. V rámci pravomocí svěřených Společenství se tato směrnice vztahuje na všechny osoby z veřejného i soukromého sektoru včetně veřejných subjektů, pokud jde o

- a) podmínky přístupu k zaměstnání, samostatně výdělečné činnosti nebo do pracovního poměru včetně kritérií výběru a podmínek nábory, bez ohledu na obor činnosti a na úroveň profesní hierarchie, včetně pracovního postupu;
- b) přístup ke všem typům a úrovním odborného poradenství, odborného vzdělávání, dalšího odborného vzdělávání a rekvalifikace, včetně získávání praktických zkušeností;
- c) podmínky zaměstnání a pracovní podmínky včetně podmínek propouštění a odměňování;
- d) členství a účast v organizaci zaměstnanců nebo zaměstnavatelů nebo v jakékoli organizaci, jejíž členové vykonávají určité povolání, včetně výhod poskytovaných těmito organizacemi;
- e) sociální ochranu včetně sociálního zabezpečení a zdravotní péče;
- f) sociální výhody;
- g) vzdělání;
- h) přístup ke zboží a službám, které jsou k dispozici veřejnosti, včetně ubytování, a jejich dodávky.

2. Tato směrnice se netýká rozdílů v zacházení na základě státní příslušnosti a nejsou jí dotčeny předpisy a podmínky upravující vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti na území členských států, a dále se netýká rozdílů v jakémkoli zacházení souvisejícím s právním postavením dotčených státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti.

Článek 4 **Podstatné a určující profesní požadavky**

Aniž je dotčen čl. 2 odst. 1 a 2, mohou členské státy stanovit, že rozdíl v zacházení na základě charakteristik souvisejících s rasou nebo etnickým původem nepředstavuje diskriminaci, pokud z povahy profesní činnosti nebo z podmínek jejího výkonu vyplývá, že tyto charakteristiky představují podstatný a určující profesní požadavek, je-li jeho cíl legitimní a požadavek přiměřený.

Článek 5 **Pozitivní činnost**

Pro zajištění plné rovnosti v praxi nebrání zásada rovného zacházení žádnému členskému státu zachovávat nebo přijímat zvláštní opatření pro předcházení nevýhodám souvisejícím s rasou nebo etnickým původem a pro jejich vyrovnání.

Článek 6 **Minimální požadavky**

1. Členské státy mohou přijmout nebo zachovat předpisy, které jsou příznivější pro ochranu zásady rovného zacházení než ustanovení této směrnice.

2. Provádění této směrnice nesmí být v žádném případě důvodem pro snížení úrovně ochrany proti diskriminaci, kterou členské státy již poskytují v oblastech upravených touto směrnicí.

KAPITOLA II OCHRANA A VÝKON PRÁVA

Článek 7 **Ochrana práv**

1. Členské státy zajišťují, aby soudní nebo správní řízení, případně včetně dohodovacích řízení směřující k dodržování povinností podle této směrnice, byla dostupná všem osobám, které se cítí poškozeny nedodržováním zásady rovného zacházení, i když vztahy, ve kterých mělo dojít k diskriminaci, již skončily.

2. Členské státy zajistí, aby sdružení, organizace nebo právnické osoby, které mají v souladu s kritérii stanovenými jejich vnitrostátními právními předpisy oprávněný zájem na zajištění dodržování této směrnice, mohly ve prospěch nebo na podporu žalobce s jeho souhlasem zahájit jakékoli soudní nebo správní řízení určené pro vymáhání plnění povinností vyplývajících z této směrnice.

3. Odstavce 1 a 2 se nedotýkají vnitrostátních právních předpisů o lhůtách pro podávání žalob v případě zásady rovnosti zacházení.

Článek 8 **Důkazní břemeno**

1. Členské státy přijmou v souladu se svými právními řády nezbytná opatření, aby, jakmile se osoba cítí poškozena nedodržováním zásady rovného zacházení a předloží soudu nebo jinému příslušnému orgánu skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci, příslušelo odpůrci prokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení.

2. Odstavec 1 nebrání členským státům přijmout pravidla o dokazování, která jsou pro žalobce příznivější.

3. Odstavec 1 se nevztahuje na trestní řízení.

4. Odstavce 1, 2 a 3 jsou rovněž použitelné na všechna řízení zahájená v souladu s čl. 7 odst. 2.

5. Členské státy nemusí uplatňovat odstavec 1 na řízení, v nichž zjišťování skutečností přísluší soudu nebo příslušnému orgánu.

Článek 9 **Ochrana před pronásledováním**

Členské státy zavedou do svých vnitrostátních právních řádů nezbytná opatření pro ochranu osob před jakýmkoli nepříznivým zacházením nebo nepříznivými následky, které jsou reakcí na žalobu nebo na zahájení řízení zaměřených na dodržování zásady rovného zacházení.

Článek 10 **Šíření informací**

Členské státy zajistí, aby s předpisy přijatými k provedení této směrnice, jakož i předpisy, které jsou již platné, byly seznámeny dotčené osoby všemi odpovídajícími prostředky a na celém území.

Článek 11 **Sociální dialog**

1. Členské státy v souladu se svými tradicemi a vnitrostátními zvyklostmi přijmou vhodná opatření na podporu dialogu mezi sociálními partnery, aby bylo podporováno rovné zacházení včetně sledování praxe na pracovištích, kolektivních smluv, pracovních řádů a výzkumu nebo výměny zkušeností a osvědčené praxe.

2. Je-li to v souladu s vnitrostátními tradicemi a zvyklostmi, podpoří členské státy sociální partnery, aniž je dotčena jejich samostatnost, aby na příslušné úrovni uzavírali dohody, které stanoví pravidla proti diskriminaci v oblastech uvedených v článku 3 spadajících do oblasti působnosti kolektivního vyjednávání. Tyto dohody dodržují minimální požadavky stanovené v této směrnici a ve vnitrostátních prováděcích předpisech.

Článek 12 **Dialog s nevládními organizacemi**

Členské státy podporují dialog s dotčenými nevládními organizacemi, které mají v souladu s vnitrostátními zvyklostmi a právními předpisy oprávněný zájem přispívat k boji proti diskriminaci na základě rasy nebo etnického původu, za účelem podpory zásady rovného zacházení.

KAPITOLA III **SUBJEKTY PRO PODPORU ROVNÉHO ZACHÁZENÍ**

Článek 13

1. Členské státy určí jeden nebo několik subjektů pověřených podporou rovného zacházení se všemi osobami bez diskriminace na základě rasy nebo etnického původu. Mohou být součástí orgánů pověřených ochranou lidských práv nebo ochranou práv osob na vnitrostátní úrovni.

2. Členské státy zajistí, aby do pravomoci těchto subjektů spadalo

- aniž je dotčeno právo obětí a sdržení, organizací a dalších právnických osob uvedených v čl. 7 odst.

2, poskytování nezávislé pomoci obětem diskriminace při podávání návrhů na zahájení řízení z důvodu diskriminace,

- příprava nezávislých studií týkajících se diskriminace,

- zveřejňování nezávislých zpráv a podávání doporučení k jakékoli otázce související s touto diskriminací.

KAPITOLA IV **ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ**

Článek 14 **Soulad**

Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby

a) byly zrušeny právní a správní předpisy odporující zásadě rovnosti zacházení,

b) byla nebo mohla být prohlášena za od počátku neplatná nebo byla pozměněna ustanovení odporující zásadě rovného zacházení, která jsou uvedena ve smlouvách nebo kolektivních smlouvách, vnitřních řádech podniků, jakož i v pravidlech, kterými se řídí ziskové nebo neziskové organizace a nezávislé profese a organizace pracovníků a zaměstnavatelů.

Článek 15 **Sankce**

Členské státy stanoví systém sankcí za porušování vnitrostátních ustanovení přijatých podle této směrnice a přijmou všechna opatření nezbytná k zajištění jejich uplatňování. Takto stanovené sankce, které mohou zahrnovat vyplacení náhrad oběti, musí být účinné, přiměřené a odrazující. Členské státy oznámí tyto předpisy Komisi nejpozději do 19. července 2003 a co nejdříve veškeré následné změny, které se jich týkají.

Článek 16 **Provedení**

Členské státy přijmou právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 19. července 2003 nebo mohou pověřit sociální partnery na jejich společnou žádost provedením této směrnice, pokud jde o ustanovení kolektivních smluv. V těchto případech členské státy zajistí, aby

nejpozději do 19. července 2003 sociální partneři zavedli nezbytná opatření dohodou, přičemž členské státy jsou povinny přijmout všechna nezbytná opatření, která jim umožní kdykoli zaručit výsledky požadované touto směrnicí. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.

Tato opatření přijatá členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

Článek 17 Zpráva

1. Členské státy sdělí Komisi do 19. července 2005 a poté každých pět let veškeré informace nezbytné k tomu, aby Komise vypracovala zprávu pro Evropský parlament a Radu o uplatňování této směrnice.

2. Zpráva Komise vezme podle potřeby v úvahu názor Evropského střediska pro sledování rasismu a xenofobie a stanovisko sociálních partnerů a dotčených nevládních organizací. V souladu se zásadou systematického přihlížení k otázce rovných příležitostí pro muže a ženy zpráva mimo jiné obsahuje zhodnocení dopadu přijatých opatření na ženy a muže. S ohledem na získané informace zahrnuje tato zpráva, je-li to nezbytné, návrhy na přezkoumání a aktualizaci této směrnice.

Článek 18 Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dnem vyhlášení v Úředním věstníku Evropských společenství.

Článek 19 Určení

Tato směrnice je určena členskými státním.

V Lucemburku dne 29. června 2000.

SMĚRNICE RADY 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství, a zejména na článek 13 této smlouvy,

s ohledem na návrh Komise,

s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a sociálního výboru,

s ohledem na stanovisko Výboru regionů,

vzhledem k těmto důvodům:

(1) V souladu s článkem 6 Smlouvy o Evropské unii je Evropská unie založena na zásadách svobody, demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod a právního státu, zásadách, které jsou společné všem členským státům, a ctí základní práva zaručená Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a ta, jež vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, jako obecné zásady práva Společenství.

(2) Zásada rovného zacházení mezi ženami a muži je pevně zakotvena v důležitém souboru právních předpisů Společenství, zejména ve směrnici Rady 76/207/EHS ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a pracovní podmínky.

(3) Při zavádění zásady rovného zacházení by Společenství mělo v souladu s čl. 3 odst. 2 Smlouvy o ES usilovat o odstranění nerovností a podporovat rovné zacházení pro muže a ženy, zejména z toho důvodu, že ženy jsou často obětí vícenásobné diskriminace.

(4) Právo všech osob na rovnost před zákonem a ochrana před diskriminací představují všeobecné právo uznané Všeobecnou deklarací lidských práv, Úmluvou OSN o odstranění všech forem diskriminace žen, pakty OSN o občanských a politických právech a o hospodářských, sociálních a kulturních právech a Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, jejímiž signatáři jsou všechny členské státy. Úmluva č. 111 Mezinárodní organizace práce (MOP) zakazuje diskriminaci v oblasti zaměstnání a povolání.

(5) Respektování těchto základních práv a svobod je zásadní. Tato směrnice se nedotýká svobody sdružování, včetně práva zakládat odborové organizace s jinými osobami a vstupovat do odborových organizací k hájení svých zájmů.

(6) Charta základních sociálních práv pracovníků přijatá Společenstvím uznává důležitost boje proti všem formám diskriminace, včetně potřeby přijímat vhodná opatření k sociální a hospodářské integraci starších osob a zdravotně postižených osob.

(7) Jedním z cílů Smlouvy o ES je podpora koordinace politik zaměstnanosti členských států. Za tímto účelem byla do Smlouvy o ES začleněna nová kapitola o zaměstnanosti jako prostředek k vypracování koordinované evropské strategie zaměstnanosti, a zejména na podporu odborně kvalifikovaných a přízpusobivých pracovních sil.

(8) Hlavní zásady zaměstnanosti pro rok 2000, schválené Evropskou radou v Helsinkách dne 10. a 11. prosince 1999, zdůrazňují nutnost podporovat trh práce, který by byl příznivý vůči sociální integraci vypracováním komplexního svazku politik zaměřených na boj proti diskriminaci skupin, jako jsou zdravotně postižené osoby. Zdůrazňují také potřebu věnovat zvláštní pozornost pomoci starším pracovníkům za účelem zvýšení jejich podílu mezi výdělečně činným obyvatelstvem.

(9) Zaměstnání a povolání jsou klíčovými prvky při zaručení rovných příležitostí pro všechny a velmi přispívají k plné účasti občanů na hospodářském, kulturním a sociálním životě a k osobnímu rozvoji.

(10) Dne 29. června 2000 přijala Rada směrnici 2000/43/ES, kterou se zavádí zásada rovného zacházení mezi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ⁽⁶⁾. Tato směrnice již poskytuje ochranu proti takovéto diskriminaci v oblasti zaměstnání a povolání.

(11) Diskriminace na základě náboženského vyznání nebo víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace může ohrozit dosažení cílů Smlouvy o ES, zejména dosažení vysoké úrovně zaměstnanosti a sociální ochrany, zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářské a sociální soudržnosti, solidarity a volného pohybu osob.

(12) K tomuto účelu by měla být v celém Společenství zakázána jakákoli přímá nebo nepřímá diskriminace na základě náboženského vyznání nebo víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace v oblastech zahrnutých touto směrnicí. Tento zákaz diskriminace by se měl vztahovat také na státní příslušníky třetích zemí, avšak nepokrývá rozdíly v zacházení založené na státní příslušnosti a nedotýká se ustanovení o vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí a o jejich přístupu k zaměstnání a povolání.

(13) Tato směrnice se nevztahuje na systémy sociálního zabezpečení a sociální ochrany, jejichž dávky nejsou považovány za odměnu ve smyslu přikládaném tomuto výrazu pro účely použití článku 141 Smlouvy o ES, ani na jakýkoli druh platby státu, jejímž účelem je poskytnutí přístupu k zaměstnání nebo zachování zaměstnání.

(14) Tato směrnice se nedotýká vnitrostátních předpisů, kterými se stanoví věk odchodu do důchodu.

(15) Posouzení skutečností, které vedou ke zjištění, že došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci, náleží vnitrostátním soudním nebo jiným příslušným orgánům v souladu s vnitrostátním právem nebo zvyklostmi. Ty mohou zejména stanovit, že nepřímá diskriminace může být zjištěna jakýmkoli prostředky včetně statistických údajů.

(16) Zavedení opatření k uspokojení potřeb zdravotně postižených osob na pracovišti hraje v boji proti diskriminaci na základě zdravotního postižení důležitou úlohu.

(17) Tato směrnice nevyžaduje, aby osoba, která není kvalifikovaná, schopná a k dispozici pro výkon podstatných funkcí daného pracovního místa nebo k absolvování daného vzdělávání, byla přijata, povýšena nebo zůstala zaměstnána nebo se účastnila odborného vzdělávání, aniž je dotčena povinnost poskytovat zdravotně postiženým osobám přiměřenou úpravu.

(18) Tato směrnice zejména nevyžaduje, aby ozbrojené síly, policie, vězeňské nebo záchranné služby přijímaly nebo zaměstnávaly osoby, které nemají požadovanou schopnost vykonávat řadu funkcí, jejichž vykonávání by se od nich mohlo požadovat se zřetelem k oprávněnému cíli zachování operační schopnosti těchto služeb.

(19) Kromě toho, aby členské státy mohly nadále chránit bojovou účinnost svých ozbrojených sil, mohou si zvolit, že neuplatní ustanovení této směrnice týkající se zdravotního postižení a věku u všech nebo u části svých ozbrojených sil. Členské státy, které se rozhodnou pro tuto volbu, musí vymezit rozsah této výjimky.

(20) Měla by být přijímána vhodná opatření, tj. účinná a praktická opatření k přizpůsobení pracoviště zdravotnímu postižení, například přizpůsobením pracovních prostorů a zařízení, režimu pracovní doby, dělby úkolů nebo poskytnutím vzdělávacích nebo zaškolovacích opatření.

(21) Za účelem určení, zda určitá opatření představují neúměrné břemeno, je třeba vzít v úvahu zejména s nimi spojené finanční a jiné náklady, velikost a finanční prostředky organizace či podniku a možnost získání veřejných prostředků nebo jiné pomoci.

(22) Tato směrnice se nedotýká vnitrostátních právních předpisů o rodinném stavu a na něm závislých dávek.

(23) Za velmi omezených okolností může být rozdíl v zacházení odůvodněn v případech, kdy vlastnost týkající se náboženského vyznání či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace představuje oprávněný a rozhodující požadavek povolání, kdy cíl je legitimní a požadavek přiměřený. Takové okolnosti musí být zařazeny do informací předkládaných členskými státy Komisi.

(24) Evropská unie v prohlášení č. 11 o postavení církví a nekonfesionálních organizací, připojené k závěrečnému aktu Amsterodamské smlouvy, výslovně uznává, že uznává a neovlivňuje postavení církví a náboženských sdružení či společenství v členských státech podle vnitrostátního právního řádu a že stejným způsobem uznává postavení ideových a nekonfesionálních organizací. S ohledem na to si členské státy mohou podržet nebo stanovit specifická ustanovení o hlavních, oprávněných a odůvodněných požadavcích povolání, které lze vyžadovat pro vykonávání určité pracovní činnosti v nich.

(25) Zákaz diskriminace na základě věku je důležitou součástí dosahování cílů stanovených v hlavních zásadách zaměstnanosti a podporování různosti pracovních sil. Rozdílná zacházení v souvislosti s věkem však mohou být za určitých okolností oprávněná, a proto vyžadují zvláštní ustanovení, která se mohou lišit podle situace v jednotlivých členských státech. Je tudíž důležité rozlišovat mezi rozdílným zacházením, které je odůvodněné, zejména mezi oprávněnými cíli politiky zaměstnanosti, trhu práce a odborného vzdělávání, a diskriminací, která musí být zakázána.

(26) Zákaz diskriminace by se neměl dotknout zachování nebo přijetí opatření určených k předcházení nevýhodám nebo k vyrovnání nevýhod postihujících skupinu osob určitého náboženského vyznání či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace a tato opatření mohou povolovat existenci organizací osob určité náboženské víry či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, je-li jejich hlavním cílem podpora uspokojování zvláštních potřeb těchto osob.

(27) Rada v doporučení 86/379/EHS ze dne 24. července 1986 o zaměstnávání zdravotně postižených osob ve Společenství stanovila orientační rámec, který vyjmenovává příklady pozitivních akcí na podporu zaměstnávání a vzdělávání zdravotně postižených osob, a v usnesení ze dne 17. června 1999 o rovných možnostech zaměstnání pro zdravotně postižené osoby zdůraznila význam věnování zvláštní pozornosti zejména přijímání, udržování v zaměstnání, vzdělávání a celoživotnímu učení zdravotně postižených osob.

(28) Tato směrnice stanoví minimální požadavky, čímž dává členským státům možnost volby zavedení nebo ponechání příznivějších ustanovení. Provádění této směrnice nemá sloužit k ospravedlnění jakéhokoli zhoršení ve vztahu k situaci, která již v členském státě existuje.

(29) Osoby, které jsou předmětem diskriminace na základě náboženského vyznání či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace mají mít k dispozici přiměřené prostředky právní ochrany. Pro zajištění účinnější úrovně ochrany musí být sdružení nebo právnické osoby také zmocněny účastnit se, za podmínek stanovených členskými státy, řízení jménem nebo na podporu kterékoliv oběti diskriminace, aniž jsou dotčeny vnitrostátní právní předpisy o postupu týkajícím se zastupování nebo obhajoby před soudy.

(30) Účinné zavedení zásady rovnosti vyžaduje přiměřenou soudní ochranu před odvetami.

(31) Pravidla o důkazním břemenu musí být upravena pro případy, kdy určité skutečnosti nasvědčují diskriminaci, a pro účinné uplatnění zásady rovného zacházení musí v takových případech důkazní břemeno

přejít na žalovaného. Žalovanému však nepřísluší, aby prokazoval, že žalobce vyznává určité náboženské vyznání nebo víru anebo že má určité zdravotní postižení nebo věk či určitou sexuální orientaci.

(32) Členské státy nemusí uplatňovat předpisy o důkazním břemenu v řízeních, v nichž zjišťování skutečností náleží soudu nebo jinému příslušnému orgánu. Mezi tato řízení patří ta, v nichž je žalobce zbaven povinnosti dokazovat skutečnosti, jejichž zjišťování náleží soudu nebo jinému příslušnému orgánu.

(33) Členské státy by měly podporovat dialog mezi sociálními partnery a v rámci vnitrostátní praxe také s nevládními organizacemi za účelem řešení jednotlivých forem diskriminace na pracovišti a boje proti nim.

(34) Potřeba podporovat mír a smír mezi hlavními náboženskými společenstvími v Severním Irsku vyžaduje začlenění zvláštních ustanovení do této směrnice.

(35) Členské státy musí stanovit účinné, přiměřené a odrazující sankce pro případy porušování povinností vyplývajících z této směrnice.

(36) Členské státy mohou svěřit sociálním partnerům na jejich společnou žádost provedení této směrnice, pokud jde o ustanovení kolektivních smluv, za předpokladu, že přijmou nezbytná opatření, aby zaručily v jakémkoli okamžiku výsledky požadované touto směrnicí.

(37) V souladu se zásadou subsidiarity uvedenou v článku 5 Smlouvy o ES nemůže být cílů této směrnice, zejména vytvoření stejných výchozích podmínek ve Společenství, pokud jde o rovnost v zaměstnání a povolání, dosaženo uspokojivě na úrovni členských států, a proto, z důvodů jejich rozsahu či účinků může být navrhovaných činností lépe dosaženo na úrovni Společenství. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v uvedeném článku tato směrnice nepřekračuje rámec toho, co je k dosažení uvedeného cíle nezbytné,

PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:

KAPITOLA I OBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 1 Účel

Účelem této směrnice je stanovit obecný rámec pro boj s diskriminací na základě náboženského vyznání či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace v zaměstnání a povolání, s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení.

Článek 2 Pojem diskriminace

1. Pro účely této směrnice se „zásadou rovného zacházení“ rozumí neexistence jakékoli přímé nebo nepřímé diskriminace na jakémkoli základě uvedeném v článku 1.

2. Pro účely odstavce 1 se

a) „přímou diskriminací“ rozumí, pokud se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci na základě jednoho z důvodů uvedených v článku 1;

b) „nepřímou diskriminací“ rozumí, pokud by v důsledku zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo zvyklosti byla osoba určitého náboženského vyznání nebo víry, určitého zdravotního postižení, určitého věku nebo určité sexuální orientace v porovnání s jinými osobami znevýhodněna, ledaže

i) takové ustanovení, kritérium nebo praxe jsou objektivně odůvodněny legitimním cílem a prostředky k dosažení uvedeného cíle jsou přiměřené a nezbytné, nebo

ii) v případě osob s určitým zdravotním postižením jsou zaměstnavatel nebo kterákoli osoba či organizace, na které se tato směrnice vztahuje, povinny podle vnitrostátních právních předpisů učinit vhodná opatření v souladu se zásadami uvedenými v článku 5 za účelem odstranění nevýhod vyplývajících z takového ustanovení, kritéria nebo praxe.

3. Obtěžování se považuje za diskriminaci ve smyslu odstavce 1, pokud dojde k nežádoucímu chování souvisejícímu s kterýmkoli z důvodů uvedených v článku 1, které má za účel nebo za následek narušení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašující, nepřátelské, ponižující, pokořující nebo urážlivé atmosféry. V této souvislosti může být pojem obtěžování vymezen v souladu s vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi členských států.

4. Jakékoli chování směřující k navádění k diskriminaci osob z kteréhokoli z důvodů uvedených v článku 1 se považuje za diskriminaci ve smyslu odstavce 1.

5. Tato směrnice se nedotýká opatření stanovených vnitrostátními právními předpisy, která jsou v demokratické společnosti nutná pro veřejnou bezpečnost, udržování veřejného pořádku a předcházení trestným činům, pro ochranu zdraví a ochranu práv a svobod ostatních lidí.

Článek 3 Oblast působnosti

1. V rámci pravomocí svěřených Společenství se tato směrnice vztahuje na všechny osoby ve veřejném i soukromém sektoru, včetně veřejných subjektů, pokud jde o

a) podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo k povolání, včetně kritérií výběru a podmínek nábory bez ohledu na obor činnosti a na všech úrovních profesní hierarchie včetně získávání praktických zkušeností;

- b) přístup ke všem typům a úrovním poradenství pro volbu povolání, odborného vzdělávání, dalšího odborného vzdělávání a rekvalifikace včetně pracovní praxe;
- c) podmínky zaměstnání a pracovní podmínky včetně podmínek propouštění a odměňování;
- d) členství a činnost v organizaci zaměstnanců nebo zaměstnavatelů nebo v jakékoli organizaci, jejíž členové vykonávají určité povolání, včetně výhod poskytovaných těmito organizacemi.

2. Tato směrnice se netýká rozdílů v zacházení na základě státní příslušnosti a nejsou jí dotčeny ustanovení a podmínky upravující vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti na území členských států a dále se netýká rozdílů v jakémkoli zacházení souvisejícím s právním postavením dotyčných státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti.

3. Tato směrnice se nevztahuje na platby jakéhokoli druhu poskytované státními systémy nebo podobnými systémy, včetně systémů státního sociálního zabezpečení a sociální ochrany.

4. Členské státy mohou stanovit, že se tato směrnice, pokud se týká diskriminace na základě zdravotního postižení a věku, nevztahuje na ozbrojené síly.

Článek 4 Profesní požadavky

1. Bez ohledu na čl. 2 odst. 1 a 2 mohou členské státy stanovit, že rozdíl v zacházení na základě vlastností souvisejících s jedním z důvodů uvedených v článku 1 nepředstavuje diskriminaci, pokud z povahy dotyčné pracovní činnosti nebo z podmínek jejího výkonu vyplývá, že tyto vlastnosti představují podstatný a určující profesní požadavek, je-li cíl legitimní a požadavek přiměřený.

2. Členské státy mohou zachovat vnitrostátní právní předpisy platné ke dni přijetí této směrnice nebo převzít v budoucích právních předpisech vnitrostátní zvyklosti existující ke dni přijetí této směrnice, na základě kterých nepředstavuje v případě pracovních činností vykonávaných v církvích a jiných veřejných nebo soukromých organizacích, jejichž etika je založena na náboženském vyznání nebo víře, rozdíl v zacházení na základě náboženského vyznání či víry určité osoby diskriminaci, pokud z povahy dotyčných pracovních činností nebo z podmínek jejího výkonu vyplývá, že náboženské vyznání nebo víra osoby představuje podstatný, legitimní a odůvodněný profesní požadavek se zřetelem k etice organizace. Tento rozdíl v zacházení se uplatňuje s přihlédnutím k ústavním ustanovením a zásadám členských států, jakož i k obecným zásadám právních předpisů Společenství, a neospravedlňuje diskriminaci na jiném základě.

Touto směrnicí, pokud jsou její ustanovení jinak dodržena, tedy není dotčeno právo církví a jiných veřejných či soukromých organizací, jejichž etika je založena na náboženském vyznání či víře, vyžadovat v souladu s vnitrostátními ústavami a právními předpisy od osob, které pro ně pracují, aby jednaly v dobré víře a s věrností etice dané organizace.

Článek 5 Přiměřené uspořádání pro zdravotně postižené osoby

Za účelem zaručení dodržování zásady rovného zacházení ve vztahu ke zdravotně postiženým osobám se těmto osobám poskytuje přiměřené uspořádání. To znamená, že pokud to konkrétní případ vyžaduje, musí zaměstnavatel přijmout vhodná opatření, která dané zdravotně postižené osobě umožní přístup k zaměstnání, jeho výkon nebo postup v zaměstnání nebo absolvování odborného vzdělávání, pokud tato opatření pro zaměstnavatele neznamenají neúměrné břemeno. Toto břemeno není neúměrné, je-li dostatečně vyváжено opatřeními existujícími v rámci politiky dotyčného členského státu v oblasti zdravotního postižení.

Článek 6 Opodstatněnost rozdílů v zacházení na základě věku

1. Bez ohledu na čl. 2 odst. 2 mohou členské státy stanovit, že rozdíly v zacházení na základě věku nepředstavují diskriminaci, jestliže jsou v souvislosti s vnitrostátními právními předpisy objektivně a rozumně odůvodněny legitimními cíli, zejména legitimními cíli politiky zaměstnanosti, trhu práce a odborného vzdělávání, a jestliže prostředky k dosažení uvedených cílů jsou přiměřené a nezbytné.

Tyto rozdíly v zacházení mohou zahrnovat zejména:

- a) stanovení zvláštních podmínek pro přístup k zaměstnání a odbornému vzdělávání, pro zaměstnání a povolání včetně podmínek propuštění a odměňování, a to pro mladé pracovníky, starší osoby a osoby s pečovatelskými povinnostmi za účelem podpory jejich pracovního začlenění nebo zajištění jejich ochrany;
- b) stanovení minimálních podmínek věku, odborné praxe nebo let služby pro přístup k zaměstnání nebo k určitým výhodám spojeným se zaměstnáním;
- c) stanovení maximálního věku pro přijetí, který je založen na požadavcích dotyčného pracovního místa na odbornou přípravu nebo na potřebě přiměřené doby zaměstnání před odchodem do důchodu.

2. Bez ohledu na čl. 2 odst. 2 mohou členské státy stanovit, že v systémech sociálního zabezpečení v zaměstnání nepředstavuje stanovení věkových hranic pro přijetí nebo pro nárok na dávky v důchodu nebo invaliditě, včetně stanovení různých věkových hranic pro zaměstnance nebo skupiny či kategorie zaměstnanců v těchto systémech, a používání věkových kritérií při pojistně matematických výpočtech v souvislosti s těmito systémy diskriminaci na základě věku, pokud nepovede k diskriminaci na základě pohlaví.

Článek 7 **Pozitivní činnost**

1. Za účelem zajištění plné rovnosti v profesním životě nebrání zásada rovného zacházení žádnému členskému státu zachovávat nebo přijímat zvláštní opatření pro předcházení nevýhodám souvisejícím s kterýmkoli z důvodů uvedených v článku 1 a pro jejich vyrovnání.

2. Pokud jde o zdravotně postižené osoby, nedotýká se zásada rovného zacházení práva členských států zachovávat nebo přijímat ustanovení k ochraně zdraví a bezpečnosti při práci nebo opatření zaměřená na vytváření nebo zachování ustanovení nebo zařízení na ochranu nebo podporu zařazení těchto osob do pracovního prostředí.

Článek 8 **Minimální požadavky**

1. Členské státy mohou přijmout nebo zachovat ustanovení, která jsou příznivější pro ochranu zásady rovného zacházení než ustanovení této směrnice.

2. Provádění této směrnice nesmí být v žádném případě důvodem pro snížení úrovně ochrany proti diskriminaci, kterou členské státy již poskytují v oblastech upravených touto směrnicí.

KAPITOLA II OPRAVNÉ PROSTŘEDKY A VÝKON PRÁVA

Článek 9 **Ochrana práv**

1. Členské státy zajišťují, aby soudní nebo správní řízení, včetně, považují-li to za vhodné, dohodovacích řízení, směřující k dodržování povinností podle této směrnice byla dostupná všem osobám, které se cítí poškozeny nedodržováním zásady rovného zacházení, i když vztahy, ve kterých mělo dojít k diskriminaci, již skončily.

2. Členské státy zajistí, aby sdružení, organizace nebo právnické osoby, které mají v souladu s kritérii stanovenými jejich vnitrostátními právními předpisy oprávněný zájem na zajištění dodržování této směrnice, mohly ve prospěch nebo na podporu žalobce s jeho souhlasem zahájit jakékoli soudní nebo správní řízení určené pro vymáhání plnění povinností podle této směrnice.

3. Odstavci 1 a 2 nejsou dotčeny vnitrostátní právní předpisy o lhůtách pro podávání žalob v případě zásady rovnosti zacházení.

Článek 10 **Důkazní břemeno**

1. Členské státy přijmou v souladu se svými vnitrostátními soudními systémy nezbytná opatření, aby pokud se určitá osoba cítí poškozena nedodržováním zásady rovného zacházení a předloží soudu nebo jinému příslušnému orgánu skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci, příslušelo žalovanému prokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení.

2. Odstavec 1 nebrání členským státům přijmout pravidla o dokazování, která jsou pro žalobce příznivější.

3. Odstavec 1 se nevztahuje na trestní řízení.

4. Odstavce 1, 2 a 3 se rovněž vztahují na všechna řízení zahájená podle čl. 9 odst. 2.

5. Členské státy nemusí uplatňovat odstavec 1 na řízení, v nichž zjišťování skutečností přísluší soudu nebo příslušnému orgánu.

Článek 11 **Pronásledování**

Členské státy zavedou do svých vnitrostátních právních řádů nezbytná opatření pro ochranu zaměstnanců před propuštěním nebo jiným nepříznivým zacházením ze strany zaměstnavatele, které je reakcí na stížnost podanou v podniku nebo na soudní řízení zaměřené na dodržování zásady rovného zacházení.

Článek 12 **Šíření informací**

Členské státy zajistí, aby předpisy přijaté k provedení této směrnice a odpovídající předpisy, které jsou již platné v této oblasti, byly oznámeny dotýčným osobám všemi odpovídajícími prostředky, například na pracovištích, na celém území.

Článek 13 **Sociální dialog**

1. Členské státy přijmou v souladu se svými vnitrostátními tradicemi a zvyklostmi vhodná opatření na podporu dialogu mezi sociálními partnery, aby bylo podporováno rovné zacházení, včetně pomoci sledování praxe na pracovištích, kolektivních smluv, pracovních řádů a výzkumu nebo výměny zkušeností a osvědčené praxe.

2. Je-li to v souladu s vnitrostátními tradicemi a zvyklostmi, podpoří členské státy sociální partnery, aniž je dotčena jejich samostatnost, aby na příslušné úrovni uzavírali dohody, které stanoví pravidla proti diskriminaci v oblastech uvedených v článku 3 spadajících do oblasti působnosti kolektivního vyjednávání. Tyto dohody dodržují minimální požadavky stanovené v této směrnicí a ve vnitrostátních prováděcích předpisech.

Článek 14 **Dialog s nevládními organizacemi**

Členské státy podporují dialog s příslušnými nevládními organizacemi, které mají v souladu s vnitrostátními předpisy a zvyklostmi oprávněný zájem přispívat k boji proti diskriminaci z kteréhokoli z důvodů uvedených v článku 1 za účelem podpory zásady rovného zacházení.

KAPITOLA III ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ

Článek 15 **Severní Irsko**

1. K vypořádání se s nízkým zastoupením jednoho z hlavních náboženských společenství v policejní službě v Severním Irsku nepředstavují rozdíly v zacházení se zřetelem k přijímání do uvedené služby, včetně pomocných zaměstnanců, diskriminaci, pokud jsou tyto rozdíly v zacházení výslovně povoleny vnitrostátními právními předpisy.

2. V zájmu zachování rovnováhy možností zaměstnání pro učitele v Severním Irsku při podporování smíření historických rozporů mezi hlavními tamními náboženskými společenstvími se ustanovení této směrnice o náboženském vyznání či víře nevztahují na nábor učitelů do škol v Severním Irsku, pokud je to výslovně povoleno vnitrostátními právními předpisy.

KAPITOLA IV ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 16 **Zajištění souladu**

Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby

- a) byly zrušeny právní a správní předpisy odporující zásadě rovnosti;
- b) byla nebo mohla být prohlášena za neplatná od samého počátku nebo aby byla změněna ustanovení pracovních nebo kolektivních smluv, vnitřních řádů podniků a statutů svobodných povolání a organizací pracovníků a zaměstnavatelů, která odporují zásadě rovného zacházení.

Článek 17 **Sankce**

Členské státy stanoví systém sankcí za porušování vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice a přijmou všechna opatření nezbytná k zajištění jejich uplatňování. Tyto sankce, které mohou zahrnovat náhradu škody poškozenému, musí být účinné, přiměřené a odrazující. Členské státy oznámí tyto předpisy Komisi nejpozději do 2. prosince 2003 a co nejdříve veškeré následné změny, které se jich týkají.

Článek 18 **Provádění**

Členské státy přijmou právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 2. prosince 2003 nebo mohou prováděním této směrnice pověřit sociální partnery na jejich společnou žádost, pokud jde o ustanovení obsažená v kolektivních smlouvách. V těchto případech členské státy zajistí, aby nejpozději do 2. prosince 2003 sociální partneři zavedli nezbytná ustanovení dohodu, přičemž členské státy jsou povinny přijmout všechna nezbytná opatření, která jim umožní kdykoli zaručit výsledky požadované touto směrnicí. Neprodleně o tom uvědomí Komisi.

Za účelem přihlednutí ke zvláštním podmínkám může být členským státům, je-li to nezbytné, poskytnuta dodatečná tříletá lhůta od 2. prosince 2003, to je celkem 6 let, k provedení ustanovení této směrnice o diskriminaci na základě věku a zdravotního postižení. V tom případě neprodleně uvědomí Komisi. Každý členský stát, který se rozhodne tuto dodatečnou lhůtu využít, každoročně podává Komisi zprávu o opatřeních přijatých k řešení této diskriminace na základě věku a zdravotního postižení a o dosaženém pokroku v provádění směrnice. Komise podává každoročně zprávu Radě.

Opatření přijatá členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

Článek 19 **Zpráva**

1. Členské státy sdělí Komisi nejpozději do 2. prosince 2003 a poté každých pět let veškeré informace nezbytné k tomu, aby Komise vypracovala zprávu pro Evropský parlament a Radu o uplatňování této směrnice.

2. Zpráva Komise vezme podle potřeby v úvahu hlediska sociálních partnerů a příslušných nevládních organizací. V souladu se zásadou systematického přihlížení k otázce rovných příležitostí pro ženy a muže musí zpráva mimo jiné obsahovat zhodnocení dopadu přijatých opatření na ženy i muže. S ohledem na získané informace zahrne zpráva, je-li to nezbytné, návrhy na přezkoumání a aktualizaci této směrnice.

Článek 20 **Vstup v platnost**

Tato směrnice vstupuje v platnost dnem vyhlášení v Úředním věstníku Evropských společenství.

Článek 21 **Určení**

Tato směrnice je určena členským státům.

V Bruselu dne 27. listopadu 2000

62/2003 Sb. ZÁKON ze dne 18. února 2003 o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů

Novelizován zákony 320/2009 Sb. a 222/2012 Sb.)

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ VOLBY DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU

HLAVA I OBECNÁ USTANOVENÍ

§ 1

Tento zákon upravuje v souladu s právem Evropských společenství podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb a rozsah soudního přezkumu při volbách do Evropského parlamentu konaných na území České republiky.

§ 2

(1) Volby do Evropského parlamentu se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásad poměrného zastoupení.

(2) Poslanci Evropského parlamentu jsou voleni na dobu 5 let.

(3) Pro volby do Evropského parlamentu tvoří území České republiky jeden volební obvod.

(4) Hlasování do Evropského parlamentu probíhá na území České republiky ve stálých volebních okrscích a v samostatných volebních okrscích vytvořených podle zvláštního právního předpisu.

§ 3

(1) Volby do Evropského parlamentu se konají v posledním roce funkčního období Evropského parlamentu.

(2) Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky vyhlašuje prezident republiky na základě rozhodnutí Rady Evropské unie (dále jen "Rada") nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Rozhodnutí o vyhlášení voleb se uveřejňuje ve Sbírce zákonů. Za den vyhlášení voleb se považuje den, kdy byla rozeslána částka Sbírky zákonů, v níž bylo rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb uveřejněno.

(3) Volby do Evropského parlamentu se na území České republiky konají ve 2 dnech, jimiž jsou pátek a sobota. V první den voleb začíná hlasování ve 14.00 hodin a končí ve 22.00 hodin. Ve druhý den voleb začíná hlasování v 8.00 hodin a končí ve 14.00 hodin. Dnem voleb se podle tohoto zákona rozumí první den voleb, nestanoví-li tento zákon jinak.

§ 4

(1) Pracovními jazyky Evropské unie se pro účely tohoto zákona rozumí jazyk anglický, francouzský a německý.

(2) Komunikační centrálou jiného členského státu Evropské unie (dále jen "jiný členský stát") je pro účely tohoto zákona orgán jiného členského státu, který je tímto státem určen pro komunikaci s ostatními členskými státy Evropské unie ve věcech voleb do Evropského parlamentu.

§ 5 Právo volit

(1) Právo volit na území České republiky do Evropského parlamentu má každý občan České republiky, který alespoň druhý den voleb dosáhl věku 18 let, a občan jiného členského státu, který alespoň druhý den voleb dosáhl věku 18 let a je po dobu nejméně 45 dnů přihlášen k trvalému pobytu nebo k přechodnému pobytu na území České republiky (dále jen "volič").

(2) Překážkami ve výkonu volebního práva do Evropského parlamentu na území České republiky jsou:

a) zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví lidu,

b) zbavení způsobilosti k právním úkonům.

(3) Každý volič může v týchž volbách do Evropského parlamentu hlasovat pouze jednou.

§ 6 Právo být volen

(1) Poslancem Evropského parlamentu může být na území České republiky zvolen každý občan České republiky a každý občan jiného členského státu, který je na území České republiky nejpozději druhý den voleb po dobu nejméně 45 dnů přihlášen k trvalému pobytu nebo k přechodnému pobytu na území České republiky, alespoň druhý den voleb dosáhl věku 21 let, není zbaven způsobilosti k právním úkonům, a jde-li o občana jiného členského státu, není v členském státě, jehož je státním občanem (dále jen "členský stát původu"), zbaven práva být volen do Evropského parlamentu. Jde-li o občana jiného členského státu, který je zároveň občanem více členských států, nesmí být zbaven práva být volen do Evropského parlamentu ani v jednom z nich.

(2) Každý může v týchž volbách do Evropského parlamentu kandidovat pouze jednou.

HLAVA II VOLEBNÍ ORGÁNY VYNECHÁNO

HLAVA III KANDIDÁTNÍ LISTINY

§ 20 Informování kandidátů

Informaci o podmínkách kandidatury ve volbách do Evropského parlamentu na území České republiky zveřejní Ministerstvo vnitra nejméně 80 dnů přede dnem voleb způsobem umožňujícím dálkový přístup¹¹⁾ v českém jazyce a v pracovních jazycích Evropské unie.

§ 21 Podávání kandidátních listin

(1) Kandidátní listiny pro volby do Evropského parlamentu mohou podávat registrované politické strany a politická hnutí, jejichž činnost nebyla pozastavena, a jejich koalice. Za kandidátní listinu podanou koalici se považuje ta, kterou všechny společně kandidující politické strany a politická hnutí jednoznačně na kandidátní listině jako koaliční označí a uvedou, kdo je členem koalice a jaký je její název.

(2) Každá politická strana, politické hnutí a koalice může podat pro tytéž volby do Evropského parlamentu pouze jednu kandidátní listinu; pokud politická strana a politické hnutí podávají samostatně kandidátní listinu, nemohou již být součástí koalice. Každá politická strana a politické hnutí může být členem pouze jedné koalice. Kandidát může být uveden pouze na jedné kandidátní listině pro tytéž volby do Evropského parlamentu.

(3) Kandidátní listiny se podávají nejpozději 66 dnů přede dnem voleb Ministerstvu vnitra prostřednictvím zmocněnce politické strany, politického hnutí nebo koalice. Podání kandidátní listiny Ministerstvo vnitra potvrdí tomuto zmocněnci.

(4) Politická strana, politické hnutí nebo koalice připojí ke kandidátní listině potvrzení o složení příspěvku na volební náklady (dále jen "příspěvek") ve výši 15 000 Kč. Příspěvek se skládá na zvláštní účet, který nejpozději 72 dnů přede dnem voleb zřídí u České národní banky Ministerstvo vnitra. Číslo tohoto účtu zveřejní Ministerstvo vnitra na úřední desce Ministerstva vnitra v budově, v níž sídlí Státní volební komise, a zároveň způsobem umožňujícím dálkový přístup. Příspěvek se vrací pouze té politické straně, politickému hnutí nebo koalici, jejíž kandidátní listina nebyla zaregistrována. Úroky z příspěvků a příspěvky, které se nevracejí, jsou příjmem státního rozpočtu.

§ 22 - § 26 VYNECHÁNO

HLAVA IV SEZNAM VOLIČŮ PRO VOLBY DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU VYNECHÁNO

HLAVA V HLASOVÁNÍ

§ 32 - § 35 VYNECHÁNO

§ 36 Zásady hlasování

(1) Volič hlasuje osobně, zastoupení není přípustné.

(2) Voliči předstupují před okrskovou volební komisí a hlasují v pořadí, v jakém se dostavili do volební místnosti.

(3) Volič po příchodu do volební místnosti prokáže svou totožnost a státní občanství České republiky platným cestovním, diplomatickým nebo služebním pasem České republiky anebo cestovním průkazem (dále jen "cestovní pas") nebo platným občanským průkazem. Volič, který je občanem jiného členského státu, prokáže po příchodu do volební místnosti svou totožnost a občanství jiného členského státu a že je na území České republiky přihlášen k trvalému pobytu nebo k přechodnému pobytu na území České republiky. Po záznamu ve výpisu ze seznamu pro volby do Evropského parlamentu obdrží volič od okrskové volební komise prázdnou úřední obálku. Na žádost voliče mu okrsková volební komise dodá za chybějící, škrtané nebo jinak označené hlasovací lístky jiné.

(4) Neprokáže-li volič svou totožnost a občanství České republiky nebo jiného členského státu nebo, jde-li o občana jiného členského státu, neprokáže-li, že je přihlášen k trvalému pobytu nebo k přechodnému pobytu na území České republiky, nebude mu hlasování umožněno.

(5) Voliči, který není zapsán ve výpisu ze seznamu pro volby do Evropského parlamentu, okrsková volební komise hlasování neumožní. To neplatí, pokud volič hlasuje na voličský průkaz.

(6) Volič, který se dostavil do volební místnosti s voličským průkazem, je povinen po prokázání totožnosti a státního občanství podle odstavce 3 vět první a druhé tento průkaz odevzdat okrskové volební komisí, která jej přiloží k výpisu ze seznamu pro volby do Evropského parlamentu a voliče do tohoto výpisu dopíše.

(7) V prostoru určeném pro úpravu hlasovacích lístků nesmí být nikdo přítomen zároveň s voličem, a to ani člen okrskové volební komise. S voličem, který nemůže sám upravit hlasovací lístek pro tělesnou vadu anebo nemůže číst nebo psát, může být v prostoru určeném pro úpravu hlasovacích lístků přítomen jiný volič, nikoliv však člen okrskové volební komise, a hlasovací lístek za něho v souladu s jeho pokyny upravit a vložit do úřední

obálky.

(8) Volič může požádat ze závažných, zejména zdravotních důvodů, obecní úřad a ve dnech voleb okrskovou volební komisi o to, aby mohl hlasovat mimo volební místnost, a to pouze v územním obvodu volebního okrsku, pro který byla okrsková volební komise zřízena. V takovém případě okrsková volební komise vyšle k voliči dva své členy s přenosnou volební schránkou, úřední obálkou, hlasovacími lístky a výpisem ze seznamu pro volby do Evropského parlamentu. Při hlasování postupují členové volební komise tak, aby byla zachována tajnost hlasování.

§ 37 Způsob hlasování

(1) Po obdržení úřední obálky, popřípadě hlasovacích lístků vstoupí volič do prostoru určeného k úpravě hlasovacích lístků. V prostoru určeném pro úpravu hlasovacích lístků vloží volič do úřední obálky 1 hlasovací lístek. Na hlasovacím lístku může přitom zakroužkováním pořadového čísla nejvýše u 2 kandidátů uvedených na témže hlasovacím lístku vyznačit, kterému z kandidátů dává přednost. Jiné úpravy hlasovacího lístku nemají na jeho posuzování vliv.

(2) Volič hlasuje tak, že po opuštění prostoru určeného pro úpravu hlasovacích lístků vloží úřední obálku s hlasovacím lístkem před okrskovou volební komisí do volební schránky. Za voliče, který není schopen vložit úřední obálku s hlasovacím lístkem do volební schránky, může tak učinit jiný volič, nikoliv však člen okrskové volební komise.

(3) Voliči, který se neodebral do prostoru určeného pro úpravu hlasovacích lístků, okrsková volební komise hlasování neumožní.

§ 38 - § 40 VYNECHÁNO

HLAVA VI ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VOLEB VYNECHÁNO

HLAVA VII VZNIK A ZÁNİK MANDÁTU, NESLUČITELNOST FUNKCÍ A NASTUPOVÁNÍ NÁHRADNÍKŮ VYNECHÁNO

HLAVA VIII SOUDNÍ PŘEZKUM VYNECHÁNO

HLAVA IX VOLEBNÍ KAMPAŇ, NÁROKY ČLENŮ OKRSKOVÝCH VOLEBNÍCH KOMISÍ A NÁROKY KANDIDÁTŮ

§ 59 Volební kampaň

(1) Pro volební kampaň může starosta vyhradit plochu pro vylepení volebních plakátů, a to 16 dnů přede dnem voleb. Možnost jejího využívání musí odpovídat zásadě rovnosti kandidujících politických stran, politických hnutí a koalic.

(2) Volební kampaň musí probíhat čestně a poctivě, zejména nesmí být o kandidátech, politických stranách, politických hnutích nebo koalicích, na jejichž kandidátních listinách jsou uvedeni, zveřejňovány nepravdivé údaje.

(3) V době počínající třetím dnem přede dnem voleb do Evropského parlamentu a končící ukončením hlasování na území České republiky nesmějí být žádným způsobem zveřejňovány výsledky předvolebních a volebních průzkumů.

(4) Pro volby do Evropského parlamentu mají v době počínající 16 dnů a končící 48 hodin před zahájením voleb kandidující politické strany, politická hnutí a koalice, jejichž kandidátní listina byla zaregistrována, vyhrazeno v Českém rozhlasu celkem 14 hodin a v České televizi celkem 14 hodin v rámci jejich vysílacích okruhů bezplatně poskytnutého vysílacího času, který se rozdělí kandidujícím politickým stranám, politickým hnutím a koalicím rovným dílem. Termíny vysílacích časů se určí losem. Odpovědnost za obsah těchto pořadů mají politické strany, politická hnutí a koalice.

(5) Ve dnech voleb je zakázána volební agitace pro politické strany, politická hnutí, koalice a kandidáty v objektu, v němž je umístěna volební místnost, a v jeho bezprostředním okolí.

(6) Členové okrskových volebních komisí nesmějí poskytovat informace o průběhu voleb, a to až do podepsání zápisu o průběhu a výsledku hlasování; zákaz se nevztahuje na informace o počtu voličů, kteří již hlasovali.

§ 60 Nároky kandidátů

(1) Kandidát má právo, aby ode dne následujícího po registraci kandidátní listiny do dne předcházejícího dni voleb mu ten, k němuž je v pracovním nebo obdobném poměru, poskytl pracovní volno bez náhrady mzdy. Činnost kandidáta v tomto období je jiným úkonem v obecném zájmu.

(2) Okolnost, že je někdo kandidátem, nesmí být na újmu v jeho pracovněprávních nebo obdobných vztazích. Doba pracovního volna podle předchozího odstavce se považuje za dobu výkonu práce.

§ 61 Nároky členů okrskových volebních komisí

Člen okrskové volební komise má nárok na zvláštní odměnu za výkon funkce. Člen okrskové volební komise, který je v pracovním poměru nebo poměru obdobném pracovnímu poměru, má nárok na pracovní volno v nezbytně nutném rozsahu a na náhradu mzdy nebo platu ve výši průměrného výdělku od uvolňujícího zaměstnavatele. Členovi okrskové volební komise, který není v pracovním poměru ani v poměru obdobném pracovnímu poměru, avšak je výdělečně činný, přísluší paušální náhrada ušlého výdělku za dobu výkonu funkce člena okrskové volební komise.

HLAVA X PŘESTUPKY A JINÝ SPRÁVNÍ DELIKT

§ 62

(1) Přestupku se dopustí volič, který požádal o zápis do volební evidence v jiném členském státě a zároveň požádá o zápis do seznamu pro volby do Evropského parlamentu v České republice. K projednání přestupku je příslušný pověřený obecní úřad podle místa trvalého pobytu nebo místa pobytu voliče. Za tento přestupek lze uložit pokutu až do výše 5 000 Kč; pokuta je příjmem státního rozpočtu. Na projednání přestupku se vztahuje zvláštní právní předpis.

(2) Přestupku se dopustí fyzická osoba, která v době počínající třetím dnem přede dnem voleb do Evropského parlamentu a končící ukončením hlasování na území České republiky zveřejní předvolební a volební průzkumy. K projednání přestupku je příslušný krajský úřad podle místa trvalého pobytu nebo místa pobytu fyzické osoby, která předvolební a volební průzkumy zveřejní. Za tento přestupek lze uložit pokutu až do výše 30 000 Kč. Na ukládání pokuty se vztahuje zvláštní právní předpis.

§ 63

Jiného správního deliktu se dopustí právnická osoba, která při provozování rozhlasového nebo televizního vysílání nebo při vydávání tisku v době počínající třetím dnem přede dnem voleb do Evropského parlamentu a končící ukončením hlasování na území České republiky zveřejní předvolební a volební průzkumy. Za tento správní delikt lze uložit pokutu až do výše 500 000 Kč. Pokutu uloží krajský úřad místně příslušný podle sídla právnické osoby. Řízení o uložení pokuty musí být pravomocně ukončeno do 3 let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo. Při stanovení výše pokuty se přihlédnou k závažnosti a způsobu protiprávního jednání. Uložení pokuty nejsou dotčena ustanovení zvláštního zákona. Pokuta je splatná do 30 dnů ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí, jímž byla uložena. Pokuta je příjmem kraje, který ji uložil.

HLAVA XI USTANOVENÍ SPOLEČNÁ A ZMOCŇOVACÍ

§ 64 *VYNECHÁNO*

§ 65 Příspěvek na úhradu volebních nákladů

Český statistický úřad po ověření volby poslanců do Evropského parlamentu sdělí Ministerstvu financí údaje o počtu platných hlasů odevzdaných pro jednotlivé politické strany, politická hnutí nebo koalice. Politické straně, politickému hnutí nebo koalici, která ve volbách získala nejméně 1 % z celkového počtu platných hlasů, bude za každý odevzdaný hlas ze státního rozpočtu uhrazeno 30 Kč.

§ 66 - § 70 *VYNECHÁNO*

ZMĚNY SOUVISEJÍCÍCH ZÁKONŮ A ÚČINNOST VYNECHÁNY

Seznam použité související literatury (výběr)

- Aktuální vývoj Evropské unie / sborník podkladových materiálů ke konferenci 30. listopadu 2000.
- Edward, D.A.O. – Lane, R.C.: Úvod do práva Evropského společenství, Jinočany 1993
- Kaiser, A: Minderheitenschutz in der Europäischen Union, Würzburg 2005
- Petráš, R.: Národní otázka v českých zemích na sklonku monarchie, in: Vývoj české ústavnosti v letech 1618-1918, Praha 2006
- Petráš, R.: Menšiny v meziválečném Československu / Právní postavení národnostních menšin v první československé republice a jejich mezinárodněprávní ochrana, Praha 2009
- Petráš, R.: Menšiny v komunistickém Československu / Právní a faktické postavení národnostních menšin v českých zemích v letech 1948-1970, Praha 2007
- Petráš, R. – Petrův, H. – Scheu, H. a kol.: Menšiny a právo v České republice, Praha 2009
- Petráš, R.: Cizinci ve vlastní zemi. Menšinové konflikty v moderní Evropě, Praha 2012
- Petráš, R.: Systém právní úpravy postavení menšin v ČSR, in: Jaromír Tauchen – Karel Schelle (ed.): Češi a Němci v meziválečném Československu, Ostrava 2013, s. 225-236
- Petráš, R.: Problematická koncepce práv menšin v Listině základních práv a svobod, in: Aleš Gerloch - Pavel Šturma a kol., Ochrana práv a svobod v proměnách práva na počátku 21. století / v českém, evropském a mezinárodním kontextu, Praha 2011, s. 155-162
- Petráš, R.: České země a tradice náboženských menšin, in: Právní postavení náboženských menšin, Praha 2013, s. 26-33
- Petráš, R.: Tradice tzv. národnostního statutu a ústavní zákon č. 144/1968 Sb. o postavení národností, Člověk a společnost 16, 2013, č. 4 (internetový recenzovaný časopis Slovenské akademie vied www.saske.sk/cas)
- Petráš, R.: Náboženské menšiny v české minulosti, Acta Universitatis Carolinae – Iuridica č. 1, 2013, s. 205-213
- Pikna, B.: Evropské právo se zaměřením na justici a vnitřní věci, Praha 2000
- Scheu, H. Ch.: Význam a přínos Evropské charty regionálních a menšinových jazyků, Správní právo 2007, 2, s. 105–127
- Sobota, E.: Jazykové právo v evropských státech, Praha 1934
- Tomášek, M.: Statě o Evropské unii, Praha 1994

Seznam publikací, které předcházely metodice

Samotná metodika je originálním dílem, které se ovšem mohlo opřít o starší výsledky bádání spoluautorů, z nichž byly přímo využity, tedy citovány, tři práce. Používány byly samozřejmě také výsledky tohoto projektu.

Kuklík, J. – Petráš, R.: Nadnárodní integrace v Evropě, Luzern – Praha 2007

Petráš, R. a kolektiv: Aktuální problémy právního postavení menšin v České republice, Praha 2010

Petráš, R. – Petrův, H. – Scheu, H. a kol.: Menšiny a právo v České republice, Praha 2009